Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

• № 35 (20.302) • 1989 йил 11 февраль, шанба • Баҳоси 3 тийин.

«ПРОГРЕСС-40» УЧИРИЛДИ

«Мир» илмий-тадқиқот комплексида бундан буёнги иш программасига мувофиқ, 1989 йил 10 февраль куни Москва вақти билан соат 11 дан 54 минут ўтганда Совет Иттифоқида «Прогресс-40» автомат юк кемаси учирилди.

Бу кемани учиришдан мақсад — одам бошқарадиган «Мир» комплексига сарфланадиган материаллар ва турли юкларни етказиб беришдан иборатдир.

Телеметрик ахборот маълумотларига қараганда, автомат юк кемасининг борт системалари нормал ишлаб турибди.

(ТАСС).

26 март—СССР халқ депутатлари сайлови куни

МЕХАНИЗАТОР — ХАЛҚ ВАКИЛИ

● 126-Урганч миллий-территориал сайлов округидан Урганч районидаги «Комсомол» колхозининг механизатори Клара Шокирова СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатилди.

Механизатор Кларанинг номини ҳамқишлоқлари ҳурмат билан тилга олишади. У бирсўзлик. Ўз касбининг устаси. Ваъда бердими, албатта бажаради. Ёш бўлса ҳам ибратли ишларни амалга оширди. Жамоат ишларида фаол қатнашади. У қишлоқ Советининг депутати. Йиғилишларда доимо долзарб масалаларни ўртага қўяди. Қишлоқ меҳнатчиларининг меҳнат ва дам олиш шароитларини яхшилаш хусусида ҳамкасблари билан фикр алмашади.

СССР халқ депутатлигига номзоднинг режалари билан танишамиз. Урганч шаҳридаги турар жойлар, шаҳар болалар шифохонасини қуриб, тезроқ фойдаланишга топшириш унинг диққат-эътиборида турибди. Бунинг учун қурилиш объектларида тез-тез бўлишга, қурувчилар билан суҳбатлашишга ошиқади.

Халқ номзоди К. Шокирова ёшлар билан ишлашга ҳам кўп вақт сарфламоқда. Район комсомол комитети аъзоси сифатида ишда тадбиркорлик кўрсатаётир.

Суратда: К. Шокирова ўз сайловчилари — хўжалик устахонаси ремонтчилари билан суҳбатлашмоқда.

Қ. ОТАЕВ фотоси

(ЎзТАГ).

МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВЛАР

Нукусда 611-Нукус территориал сайлов округидан СССР халқ депутатлигига номзод, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчевнинг сайловчилар билан учрашуви бўлди. Бу учрашув «Узградострой» бирлашмасининг уйсозлик комбинатида ўтди шу корхонанинг меҳнат коллективи Владимир Петровичнинг номзодини автоном республикада биринчи бўлиб кўрсатган эди. Уйсозлик комбинатининг залида вакиллари ҳозир бўлган бошқа кўпгина коллективлар ҳам қурувчиларнинг таклифини қўллаб-қувватладилар.

Номзоднинг ишончли вакили, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Қорақалпоғистон филиали Президиумининг раиси С. К. Камолов Владимир Петровични 1985 йилдан буён билишини, у Ўзбекистонга келгандан кейин тез орада у билан танишганини гапириб берди.

— Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг янги секретари бутун фаолиятида республика ишларига зўр қизиқиш билан қараганлиги, ҳал этиладиган масалаларга ижодий ёндашуви сезилиб турганлиги менинг унга бўлган ҳурматимни оширди, — деди академик. У Қорақалпоғистоннинг мураккаб муаммоларига ҳам дарҳол сидқидиллик билан қаради.

С. Камолов учрашув қатнашчиларини Владимир Петровичнинг таржимаи ҳоли билан таништирди, номзоднинг КПСС Марказий Комитети билан СССР Олий Советининг Орол бўйидаги экология ва санитария вазиятини тубдан яхшилашга оид тадбирлар тўғрисидаги қарори бажарилишини назорат қилувчи Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлар группасининг раҳбари сифатида зўр ғайрат билан ишлаётганини уқтириб ўтди.

Комбинат меҳнат коллективи кенгашининг раиси Р. Шарафиддинов, стенд цехининг қолипловчиси Б. Абдреимов номзодга мурожаат этиб, корхонани реконструкция қилишга киришишни жадаллаштириш, уй-жой, шаҳар коммуникациялари қурилишини пул билан таъминлашда кўмаклашиш ҳақида наказ бердилар.

Владимир Петрович Анишчев ўзининг сиёсий программасини баён этиб, Амударё этакларининг муаммоларига катта эътибор берди.

— Орол теварагида баҳслар кўп бўляпти, — деди у. — Жуда хилма-хил лойиҳалар таклиф этиляпти. Бироқ баъзи бир ҳаддан ошган нотиқларнинг Орол муаммосидан фақат шахсий мақсадлар йўлида фойдаланиб қолиш, шу йўл билан сиёсий бисот орттириш муддаосида эканликлари ҳозирнинг ўзидаёқ сезилиб қолди. Бу масалага вазминлик билан реалистик ёндашмоқ керак. Тушаётган таклифларнинг ҳаммасини таҳлил этиб чиқишга ҳаракат қиламиз. Экологик ҳалокатни тўхтатиш, унинг бундан буён ҳам ривожланишига йўл қўймаслик — менинг назаримда, бош вазифадир.

Депутатлардан тузилган группа ҳозирнинг ўзидаёқ қарорларнинг Қорақалпоғистонга ва Оролга оид кўпгина бандларини бажаришда ташвишли равишда орқада қолинаётганини аниқлади. Шу сабабли, деди номзод, аҳволни ўнглаб олиш, ҳамма ишларнинг аниқ бажарилишини таъминлаш учун бутун куч-ғайратни сарфлаш зарур.

В. П. Анишчев Мўйноқ районига ҳам бориб, Мўйноқ шаҳрининг аҳолиси, «Орол» совхозининг меҳнатчилари ҳузурида ўз программасини гапириб берди.

Учрашувда Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари К. С. Салиқов қатнашди.

(ЎзТАГ).

НОМЗОДЛАР РЎЙХАТГА ОЛИНДИ

Округ сайлов комиссиялари қуйидаги ўртоқларни СССР халқ депутатлигига номзод қилиб рўйхатга олди:

100-Бухоро миллий-территориал сайлов округидан — Дамир Солиҳович Ёдгоров, 1937 йилда туғилган, Ўзбекистон Компартияси Бухоро область комитетининг биринчи секретари; Адҳам Жумаевич Нарзиев — 1935 йилда туғилган, Бухородаги 2533-автоколонна бошлиғи;

118-Оҳангарон миллий-территориал сайлов округидан — Инъом Назарович Искандаров, 1937 йилда туғилган, «Ўзбекрезинотехника» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори; Эркин Тожибоевич Қаримов 1943 йилда туғилган, Ўртачирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхозининг пахтачилик бригадаси бошлиғи;

601-Оҳангарон территориал сайлов округидан — Ҳурматой Ўроқова, 1948 йилда туғилган, Оҳангарон районидаги «Оҳангарон» совхозининг сут соғувчиси; Александр Павлович Фёдоров, 1938 йилда туғилган, «Ахангаранцемент» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори;

604-Янгийўл территориал сайлов округидан — Мирахмат Мирҳожиевич Мирқосимов, 1941 йилда туғилган, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари; Шавкат Сулаймонович Нуриддинов, 1940 йилда туғилган, Калинин районидаги «Қорасув» совхози далачилик бригадасининг бошлиғи.

(ЎзТАГ).

ОДАМЛАРГА ҒАМХЎРЛИК

ОҲАНГАРОН (Тошкент области). 10 февраль. (ЎзТАГ). Оҳангарон районидаги ВЛКСМ 50 йиллиги номли саноат комплексининг юзлаб меҳнаткашлари бугун касаба союзларидан СССР халқ депутатлигига номзод, Узсовпроф раиси Ҳ. А. Алимова билан учрашувга келдилар. Хўжалик чорвадорлари номзоднинг меҳнаткашлар манфаатлари ҳимоясига йўналтирилган сайловолди программаси билан танишдилар.

— Республика касаба союзлари ўз ишини халқ хўжалиги комплексининг турли тармоқларидаги аҳволни батафсил таҳлил этган ҳолда олиб бормоқда, — деди депутатликка номзод. — Кейинги икки йил ичида анча ишлар қилинди. Ўзбекистон саноат корхоналарининг деярли 80 процентида маиший комплекслар бунёд этилди. Спорт-соғломлаштириш комплекслари, санаторий-профилакторийлар қуриш жуда ривожланди. Вакилларимиз мингдан ортиқ хўжаликни текширдилар. Деярли барча жойларда меҳнат муҳофазаси ва меҳнаткашларнинг дам олиши билан боғлиқ соҳаларда камчиликларга йўл қўйилаётганлиги аниқланди.

Халқ депутатлигига номзод касаба союзларига берилган ҳуқуқларга алоҳида эътибор берди. Касаба союзлари экологик жиҳатдан зарар келтираётган ҳар қандай корхонанинг ишини тўхтатиб қўйиш ҳуқуқига эгадирлар. Чирчиқдаги «Электрохимпром» бирлашмаси корхоналаридан бирига нисбатан шундай чора қўлланилди.

Халқ депутатлигига номзод комплекс чорвадорларига ишчи назоратнинг аҳамияти ҳақида, тарозидан уриб қолиш, молларни яшириб қўйиш, меҳнаткашлар ҳақига хиёнат қилишга қарши кураш юзасидан улар зиммасига юклатилган вазифалар ҳақида гапириб берди.

Ҳ. А. Алимова сайловчиларнинг кўплаб саволларига жавоб қайтарди.

• Ягона сиёсий кун

ФАОЛЛИК — ДАВР ТАҚОЗОСИ

10 февраль куни республикада ўтказилган Ягона сиёсий кун область, шаҳар, район партия комитетлари белгилаган мавзулар асосида ўтди. Қайта қуриш ўртага қўйган муаммолар ҳамон долзарб муаммолар бўлиб турибди. Булар янги шароитда хўжалик юритиш, ижара ва оилавий пудратни жорий этиш, кооперацияни ривожлантириш, одамлар турмушининг социал даражасини ошириш, экология муаммоларидир.

Корхоналар, колхоз ва совхозлар, ташкилотлар ва муассасаларнинг раҳбарлари меҳнат коллективларида сўзга чиқиб, олдимизда турган вазифалар тўғрисида гапирибгина қолмай, бу вазифаларни қандай қилиб, яхшироқ бажариш мумкинлиги тўғрисида коллективлар билан маслаҳатлашиб олдилар. СССР халқ депутатлари бўлажак сайловига катта эътибор берилди. Ҳозир кўпгина сайлов округларида сайловолди йиғилишлари бўлиб ўтмоқда. Сиёсий кун қатнашчилари бу галги сайлов кампаниясининг ўзига хос хусусиятларини муҳокама қилдилар.

Ягона сиёсий кунда область, шаҳар, район партия комитетларининг секретарлари, совет ва хўжалик органлари, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари сўзга чиқдилар.

(ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясида

Масъулиятли қарорларни дадилроқ қабул қилайлик

Украина Давлат агросаноат комитетининг вакиллари Арманистоннинг зилзиладан зарар кўрган шимолий районларида меҳнат қилишаётган қишлоқ қурувчилари отрядларига яхши ўрнак кўрсатишмоқда. Улар ўз зиммаларига топширилган объектларни тиклаш борасидаги қурилиш-монтаж ишлари бутун комплексини бажариш муддатини икки баравар қисқартириш мажбуриятини олишди. Четдан ёрдам бўлишини кутиб ўтирмай, Украина қурувчилари ўз кучлари билан геология қидирув ишларининг бутун комплексини бажардилар, янги уйлар ва жамоат бинолари лойиҳаларини республика архитекторлари билан оператив тарзда келишиб олдилар, бу эса уларга кенг кўламда қурилишни бошқалардан илгарироқ бошлаш имконини берди.

Бу, афсуски, ишга масъулият билан ёндашувнинг унча кўп бўлмаган намуналаридан биригина холос. Вайронгарчилик келтирган офат оқибатларини тугатиш учун Арманистонга ёрдамга келган мамлакат область ва республикалари агросаноат комитетларининг бошқа ўнлаб қурилиш бўлинмалари ҳақида бундай деб бўлмайди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясининг навбатдаги амалий мажлисида ана шу ишлар қандай бораётганлиги кўриб чиқилди. Мажлисни 9 февраль куни СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Л. А. Воронин олиб борди.

Бу ерда йил бошидан буён капитал маблағларни ўзлаштириш юзасидан биринчи квартал программаси атиги 13 процент бажарилгани тўғрисидаги факт зарар кўрган районларда қишлоқ қурилишининг мазкур босқичида жиддий аҳвол вужудга келганлигидан далолат бермоқда. Волгоград, Новосибирск ва Омск областларидан, шунингдек Латвия ва Туркманистондан келган қурувчилар отрядлари ишига комиссия салбий баҳо берди.

Комиссия Арманистон Давлат агросаноат комитети ва Давлат қурилиш комитетини қишлоқ районларида қурилишни бошқариш органини туза олмаганлиги, қурувчилар, лойиҳачилар, қидирувчиларнинг фаолиятини мувофиқлаштиришни таъминламаганлиги учун кескин танқид қилди. Ишлар боришини жадаллаштирадиган қарорлар қабул қилиш учун масъулиятни ўз зиммасига олишдан чўчиш — фақат ана шу икки ташкилот раҳбарларининггина эмас, бошқа раҳбарларнинг ҳам фаолиятида намоён бўлаётган хусусиятлардан биридир. Уларнинг кўпчилиги ана шундай экстремал вазиятда ўз олдиларида ҳар куни пайдо бўлаётган мураккаб саволларга тезда тўғри жавоб топишга умуман тайёр эмас. Комиссия барча даражадаги раҳбарлардан кўпроқ ташкилотчиликни ва топширилган иш соҳаси учун масъулиятни талаб қилди.

Республика Молия министрлиги ходимларининг сусткашликлари ҳам қишлоқлар ва посёлкаларни тиклаш суръатларини орқага сурмоқда. Булар ҳанузгача меҳнаткашларга маҳрум бўлган уй ва мулкларини қоплаш учун ҳақ тўлашга амалда киришишмаган. Айни вақтда қурувчилар бош планда кўзда тутилган мактаб ёки болалар боғчасини қулаб тушган уй вайроналари тозаланмаганлиги туфайли барпо этишга киришa олмаяптилар. Эски бино нархи белгиланмаганлиги учун унинг қолдиқларини олиб кетиш мумкин эмас.

Умуман, офат зонасининг ҳамма жойларида одамлар молия органларининг қоғозбозлик иш услубидан норози бўлишмоқда. Молия ходимлари аҳолига пул тўлаш хусусидаги барча масалаларни оператив тарзда, жойнинг ўзида ҳал қилишлари керак. Комиссия Арманистон молия министрини қайд этилган камчиликларни жуда тез бартараф қилиш учун шахсий жавобгар эканлиги тўғрисида огоҳлантирди.

Комиссия республика Сув хўжалиги министрлиги бўлғуси суғориш мавсумига қадар барча сув омборлари ва қувур-ариқларни пухта тайёрлаши зарурлигини таъкидлади. Суғориш мавсуми қишда қор кам ёққанлиги туфайли қийин бўлиши кутилмоқда.

Мажлис ишида Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. Г. Арутюнян иштирок этди.

(ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН ДЕЛЕГАЦИЯСИ МАКЕДОНИЯДА

БЕЛГРАД, 10 февраль. (ТАСС). Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов бошчилигида 5 кун аввал Македония Социалистик Республикасига визит билан келган Совет Ўзбекистони делегацияси Тетово, Ресен ва Охрид шаҳарларига борди. Делегация «Тетекс» тўқимачилик комбинатида, «Агроплод» агросаноат комбинатида бўлди, мазкур корхоналарда ишлаб чиқаришнинг ташкил этилиши ва технологияси билан, партия ва жамоат ташкилотларининг фаолияти билан танишди.

ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Тошкент, 10 февраль. (ЎзТАГ). Бугун халқ депутатлари Тошкент область Советининг сессияси бўлиб ўтди. Унда бундан олдинги сессияларда депутатлар қилган илтимослар, билдирган таклиф ва танқидий мулоҳазалар қандай амалга оширилаётганлиги тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

Сессия ташкилий масалани кўриб чиқди. П. М. Абдураҳмонов Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари этиб тайинланганлиги муносабати билан у халқ депутатлари Тошкент область Советининг раиси лавозимидан озод этилди. А. А. Йўлдошев Тошкент область ижроия комитетининг раиси қилиб сайланди.

Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов сессияда нутқ сўзлади.

Ватанга осмон кўприги орқали

Шу кунларда Тошкент аэропортида реактив двигателлар шовқини тинмаяпти. Бу ерга қудратли «ИЛ-76» самолётлари бирин-кетин қўнмоқда. Мазкур самолётларда интернационалист-жангчилар Афғонистондан ватанларига қайтиб келишмоқда. Женева битимларига мувофиқ Совет қўшинларининг чекланган контингентини Афғонистондан олиб чиқиб кетиш 15 февралда ниҳоясига етиши керак. Шунинг учун ҳам ҳарбий авиаторлар қизғин меҳнат қилишмоқда.

Навбатдаги рейс билан Тошкентга келган капитан И. Васильевга бўйсунувчи солдатларнинг чеҳрасида қувонч порлаб турибди. Афғонистоннинг машаққатли ва хатарли йўллари орқада қолди. Улар кўп маротаба қўлларига қурол олиб, қуролли ҳужумни қайтаришларига тўғри келди.

Оддий аскарлардан Л. Гринчук ва Р. Гуцалюк ўз командири билан бирга Ватанига қайтиб келишди. Кобул аэропортига реактив снарядлар отилаётган пайтда чиққан ёнғинни ўчиришда улар жасорат ва мардлик кўрсатишди. Иккала жангчи ҳам «Жанговар хизматлари учун» медали билан тақдирланган.

(ЎзТАГ мухбири).

Дунё овози

ЖАҲОН ГАЗЕТАЛАРИ САҲИФАЛАРИДА

ЕТАКЧИ МАВЗУ

Жаҳондаги оммавий ахборот воситалари Афғонистондаги аҳволни кенг кўламда ёритмоқдалар. Газеталар БМТ Бош секретари вакилининг баёнотидан кўчирмаларни босиб чиқармоқдалар, мазкур вакил «совет қўшинларини Афғонистондан олиб чиқиш БМТнинг воситачилигида эришилган Женева битимларини тўла амалга оширишда муҳим қадам бўлади», деб таъкидлади.

Францияда чиқадиган «Либерасьон» газетаси совет қўшинларини Афғонистондан олиб чиқишнинг якунловчи босқичи ўтаётганини таъкидлади.

Покистон Афғонистонга террорчилар юбораётганда Совет Иттифоқи бу мамлакатга кўплаб озиқ-овқат жўнатмоқда, Совет Иттифоқининг ҳиммати эътиборга лойиқдир, деб ёзади «Юманите» газетаси. Газета Кобулдаги ҳозирги ҳукумат мамлакатдаги аҳволни назорат қилиб туриш учун етарлича имкониятга эгадир, деб уқтиради.

●

БМТ

ВАЗИЯТ КЎРИБ ЧИҚИЛДИ

НЬЮ-ЙОРК. БМТ Бош секретари Х. Перес де Куэльяр ўзининг Афғонистон теварагидаги аҳволни бартараф этиш билан шуғулланувчи вакили Диего Кордовес билан учрашди. Бош секретарь вакилининг хабар қилишича, улар Афғонистондан ажнабий қўшинлар олиб кетилиши муносабати билан бу мамлакатдаги вазиятни кўриб чиқдилар.

Қўшинларнинг олиб чиқиб кетилиши, деб таъкидлади Бош секретарь вакили, БМТ воситачилигида эришилган Женева битимларини тўла-тўкис амалга оширишда муҳим қадамдир. Шу битимларга мувофиқ, деди у, Диего Кордовес битимларни имзолаган ва шу битимларга кафил бўлган томонлар учун 15 февралгача маълумотнома тайёрлайди. БМТ Бош секретари шундан кейин тез орада битимлар қандай бажарилаётгани ҳақида, Хавфсизлик Кенгашига ахборот беради.

●

ФАКТ ВА ШАРҲ

ЭГА БЎЛИШ БЎСАҒАСИДА

Исломобод ўзининг ядро қуролларини ишлаб чиқариш технологиясига эга бўлиш бўсағасида турибди. Бироқ у бундай қуролга эга бўлиш ниятида эмас. Покистоннинг Америка Қўшма Штатларидаги элчиси Жамшид Маркер Америка телевидениесининг мухбири билан суҳбатда шу ҳақда гапирди.

●

СИЁСАТ

МАЪМУРЛАР НАЙРАНГИ

Парагвайнинг оппозициядаги таниқли арбоби, чинакам либерал-демократик партия раҳбари Доминго Лаино Эквадор матбуоти мухбири билан суҳбатда Парагвайнинг оппозициядаги сиёсий партиялари ялпи сайлов эркин ва демократик бўлган тақдирда, унда иштирок этишга тайёрдир, деди. Шунга қарамай, у 1 майга тайинланган сайловни янги маъмурларининг сиёсий найранги, деб атади. Бундай найрангдан мақсад, аввалги режимнинг йўлини энди Стресснерсиз сақлаб қолишдан иборатдир.

●

ИНСОН ВА ЙЎЛ-ТРАНСПОРТИ ҲАРАКАТИ

ЛОЙИҲА ЭЪЛОН ҚИЛИНДИ

Буюк Британия ҳукумати мамлакатда йўл-транспорт ҳодисаларини камайтиришга қаратилган янги қонун лойиҳасини халққа эълон қилди. Ҳар йили Буюк Британия йўлларида йўл ҳаракати қоидаларининг бузилиши ва автомашиналарни маст ҳолда ҳайдаш оқибатида беш мингга яқин киши ҳалок бўлади, яна 300 минг киши жароҳатланади. Йўлларда содир бўлган аварилар натижасида миллиард фунт стерлинглаб зарар кўрилмоқда.

Келаси ўн йилликда кучга кириши лозим бўлган янги қонунга биноан жиддий воқеа содир бўлган тақдирда спиртли ичимликлар ишқибозлари — ҳайдовчилар беш йилгача қамоқ жазосига ҳукм қилинадилар, камида икки йилга ҳайдовчилик ҳуқуқларидан маҳрум этиладилар ва уларга пул жаримаси солинади. Жарима миқдори қанча бўлиши айтилмаган.

●

СОЦИАЛ ОФАТ

ТАЪМАГИРЛИК ОҚИБАТИДА

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон жамоатчилиги қаттиқ ташвишга тушиб қолди. Борган сари кўплаб эндигина турмушга чиққан аёллар устиларига керосин қуйиб, ўзларини ёндириб юбормоқдалар ва даҳшатли азоб билан нобуд бўлишмоқда. Хотин-қизлар ташкилотларининг маълумотларига кўра, 1983 йилда 427 аёл ана шу социал офатнинг қурбони бўлган, 1987 йилда эса 1639 киши шундай ўлимга дучор бўлган. Бундай даҳшатли қадамнинг асосий сабаби одатда янги оиланинг таъмагирлиги, жуда катта сеп талаб қилиши эканлиги сир эмас.

●

«ЭРКИН ДУНЁ» ҚИЁФАСИ

ОЧЛИК ДАВОМ ЭТМОҚДА

Жанубий Африка Республикасидаги сиёсий маҳбуслардан яна 118 киши ЖАР маъмурлари репрессияларига қарши норозилик билдириб, очлик эълон қилдилар. Уларнинг кўпчилиги Йоханнесбургдаги Диепклооф қамоқхонасининг маҳбусларидир. Илгари шу қамоқхонадаги 75 нафар сиёсий маҳбус очлик эълон қилган эди. Ирқчилик режимига қарши бўлган юзлаб одамлар қаторида улар қарийб уч йилдан бери фавқулодда ҳолат қонунларига асосан судсиз ва терговсиз қамоқхонада азоб чекишяпти.

(ТАСС).

НЕФЕРТАРИ ДАХМАСИНИНГ ТИКЛАНИШИ

Қадимги Миср маликаси Нефертари номаълум мусаввир расмларида жуда гўзал, маҳобат ва назокатга тўла қиёфада мангу муҳрланиб қолган. Луксор шаҳри яқинида жойлашган Маликалар водийсидаги муҳташам дахмалардан бири айнан унга — машҳур фиръавн Рамзес II нинг умр йўлдошига қарашлидир. Бу фиръавн ҳукмронлиги даврида мамлакат айниқса гуллаб-яшнаган ва кучга тўлган эди.

Орадан ўтган минглаб йиллар қадимги усталарининг ноёб ижоди маҳсулини аяб ўтирмади. Олимлар шу асримиз бошларида дахмани топганларида мудҳиш манзарага дуч келишди. Дахмадаги кўп нарса талон-торож этилган, шамол, сув ва ёмғирдан катта зарар кўрган эди. Босиб қолиши хавфи бўлганлиги сабабли дахмани зиёрат қилиш хатарли деб топилгач, 1945 йилда у қайта таъмирлаш комплекс плани ишлаб чиқилгунга қадар ёпиб қўйилади.

Мисрда мана, бир неча йилдирки таъмирлаш олиб борилмоқда. Ҳозирнинг ўзидаёқ шуни ишонч билан айтиш мумкинки, Нефертари дахмаси ҳадемай туристларнинг ҳам Маккаси бўлиб қолади.

(ТАСС фотохроникаси).

• Партия турмуши: қайта қуриш

ЯНГИЛИКНИНГ ҚАНОТИ БОР

Тошкент шаҳридаги Акмал Икромов район партия комитети сайлаб қўйилган активлар билан ишлашга янгича ёндашаётир. Дастлабки ижобий натижалари ҳақида эшитиб, у ерга борганимизда тажриба ўрганиш учун бошқа районлардан ҳам вакиллар келишган экан. Бунинг ажабланарли жойи йўқ. Зеро халқимиз янгиликнинг қаноти бор, деб бежиз айтмаган.

Биз кўпчиликни қизиқтириб қолган янгилик — райком аъзолари, аъзоликка кандидатлар ва умуман, сайлаб қўйилган активларнинг иш тажрибаси ҳақида район партия комитетининг идеология секретари М. Турдихўжаева билан узоқ суҳбатлашдик. Сўнг у билан бирга бу борада ишлаб чиқилган тадбирлар билан танишиш мақсадида иккинчи секретарь В. Мишин хонасига кўтарилдик. Райкомнинг биринчи секретари Т. Ҳайдаров ҳам шу ерда экан. Қисқа вақт ичида қандай қилиб сайлаб қўйилган активлар фаоллигини оширишга эришилгани ва унинг сири нимада эканлиги ҳақида сўраганимизда Т. Ҳайдаров шундай жавоб берди:

— Қўшни райком секретарлари ҳам вакил юбориб, гоҳо телефон орқали айнан мана шу савол билан мурожаат қилишяпти. Мен уларнинг ҳаммасига «омма фикрига қулоқ солиш, танқидий мулоҳазаларни бажонидил қабул қилиб, ундан тегишли хулоса чиқариб олишдан бошқа буни ҳеч қандай сири йўқ», деб жавоб беряпман. Ҳақиқатан ҳам шундай. Жумладан, сайлаб қўйилган активлар фаоллигини ошириш тўғрисидаги фикрни ҳаводан олганимиз, ёки кабинетларда ўтириб ўйлаб топганимиз йўқ, буни халқ айтди. Биз эса бу ҳақда билдирилган танқидий фикр-мулоҳазаларни умумлаштириб, шу асосда тадбирлар ишлаб чиқдик. Ушбу тадбирлар райком пленумида тасдиқланди. Бу ҳақдаги ҳужжатлар билан Вячеслав Алексеевич сизни батафсил таништириши мумкин.

— Ҳа, албатта, — деди В. Мишин, стол устидаги брошюралар — методик қўлланма ва тавсияномаларга ишора қилиб. — Райком аъзолари ва аъзоликка кандидатлар билан аниқ программа асосида иш олиб боряпмиз. Дастлабки натижалар чакки эмас. Биз бундан буён ҳам мана шу йўлдан бориб, сайлаб қўйилган активлар ташаббускорлигини ошириш орқали бошқа муаммоларни ҳам тезроқ бартараф этишга эришамиз. Ҳолбуки, бу муҳим масала узоқ вақт эътибордан четда қолиб келди.

Ҳақ гап. Узоқ йиллар давомида район коммунистларининг ишончли вакиллари фаолиятида лоқайдлик, ўзибўларчилик иллатлари ҳукм сурди. Оқибатда бир икки эмас, балки ўнлаб одамлар фақат овоз беришгагина ярайдиган райкомнинг «фахрий» аъзоларига айланиб қолдилар. Улар йиғилишларда сукут сақлаб ўтиришарди. Қайта қуриш, ошкоралик туфайли ана шундай манфаатдор бўлган эски механизм синдириб ташланди. Эндиликда ҳар бир овознинг қадри, салмоғи ортиб боряпти. Энг муҳими, меҳнаткаш омма билан раҳбарлар ўртасидаги девор нурай бошлади.

Бу, айниқса район партия конференциясида яққол сезилди. Делегатлар ўзларини ўйлантираётган долзарб муаммолар ҳақида ошкора фикр юритдилар. Нотиқларнинг кўпчилиги сайлаб қўйилган активлар фаолиятидаги масъулиятсизликни қаттиқ танқид қилишди. Район партия комитети томонидан конференцияда ва партия ташкилотларининг ҳисобот-сайлов йиғилишларида билдирилган барча танқидий фикр-мулоҳазалар умумлаштирилиб, улар 20 га яқин соҳага тааллуқли эканлиги аниқланди.

Район партия комитети биринчи галда ишни ўз аъзолари ва аъзоликка кандидатлар фаолиятини тубдан қайта қуришдан бошлади. Орадан кўп ўтмай, райкомнинг иккинчи пленумида шу масала кўриб чиқилди. Унинг қарорига мувофиқ муҳим йўналишлар бўйича район партия комитетининг барча аъзолари ва аъзоликка кандидатларидан иборат бешта доимий комиссия тузилди. Сайлаб қўйилган активларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва вазифалари қатъий белгилаб берилди. Унда шундай жумлалар бор:

—...Райком аъзоси ва аъзоликка кандидатлар бу ҳақда ўзларига берилган ҳужжат билан район территориясидаги барча корхона, ташкилот ва муасасаларга киришга ҳақли.

— Улар аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш шохобчалари савдо, умумий овқатланиш, транспорт медицина ва бошқа муассасалар фаолиятини назорат қиладилар.

— Пленум, актив, бюро доимий комиссия мажлисида иштирок этиш, шунингдек, райком ёки унинг комиссияси топшириғини бажариш учун жалб этилган вақт давомида ўртача иш ҳақи сақлаб қолинади...

Бюро қарорининг ушбу бандларидан ҳам кўриниб турибдики, сайлаб қўйилган активга билдирилган ишонч ва эътибор илгаригига нисбатан анча ортган. Бу, албатта ўз навбатида уларнинг зиммасига янада кўпроқ масъулият юклайди. Район партия комитети райком аъзолари ва аъзоликка кандидатларга ўз ҳуқуқ ва бурчларини тўла англаб етишига ва актив фаолият кўрсатишига яқиндан ёрдам беряпти. Ана шу мақсадда методик қўлланма тайёрланиб, барча сайлаб қўйилган активларга тарқатилди. Энди уларнинг ҳаммаси йиғилишларда қатнашиб фақат қўл кўтариб туширишнинг ўзи етарли эмаслигини жуда яхши билишади. Сайлаб қўйилган активларнинг ҳар бири ҳисобот даврида райком пленумларида, бюро мажлисларида ва партия йиғилишларида ўзларига билдирилган ишончни қандай оқлаётгани тўғрисида мунтазам ҳисоб бериб борадилар.

— Мен бир неча йилдан буён райком аъзосиман, — дейди «Чевар» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси тикувчиси Х. Арслонова. — Очиғини айтганда, райком аъзоси сифатида тўрт йиллик фаолиятим давомида район партия комитети ишига кейинги уч ойчалик кўп аралашмаганман. Менга ҳамкасбларим томонидан ғоят юксак ишонч билдирилганлигини чинакамига энди ҳис қиляпман. Илгари коллектив олдида ёки райком бюроси ва пленумида ҳисоб беришимни хаёлимга ҳам келтирмагандим. Энди эса бунга ҳозирлик кўряпман. Райком бюроси қароридан тортиб, то район партия комитетида бўлиб ўтган ҳар бир йиғилиш қароригача батафсил танишиб боряпман. Ҳатто бир марта бюрога масала тайёрлашда иштирок этдим.

Бошқа райком аъзолари ва аъзоликка кандидатлар ҳам кейинги ойларда ўз фаолиятларида жиддий бурилиш бўлганлигини таъкидлашди. Ҳақиқатан ҳам сайлаб қўйилган активларнинг ҳаммаси ўз соҳаси, мутахассислиги бўйича район партия комитетининг доимий комиссияси составида актив фаолият кўрсатишяпти. Айни пайтда идеология комиссияси аъзолари район партия комитетининг март ойида бўладиган пленумига қизғин ҳозирлик кўрмоқдалар. Масалан, комиссия аъзолари Т. Миродилов, Т. Медведьева бюрода кўриладиган масала юзасидан омма фикрини ўрганаётган бўлса, Т. Султонов ва Т. Мўминов доклад тайёрлашда қатнашмоқда. Шунингдек, баъзи райком аъзолари ва аъзоликка кандидатлар пленум қарори лойиҳасини тайёрлаш яна бошқалари эса ташкилий масалалар билан шуғулланмоқдалар.

Сайлаб қўйилган активлар фаоллигининг ошгани меҳнат коллективларига ҳам ўз таъсирини ўтказмоқда. Ишчи хизматчилар район фаолиятидаги ҳар бир ўзгаришга манфаатдорлик билан муносабатда бўлмоқдалар. Бу ўринда райком аппарати юқоридан туриб буйруқ, кўрсатма эмас, балки маслаҳат ва ёрдам бериш йўли билан иш юритаётгани муҳим аҳамият касб этмоқда.

Дарҳақиқат, район партия комитети сайлаб қўйилган активлар орқали барча соҳаларга оммавий раҳбарликни таъминлаётгани ўз самарасини бермоқда. Бу йилнинг дастлабки, натижалари ҳам шундан далолат бериб турибди. Ҳа, меҳнаткаш омма ташаббускор бўлган жойда муваффақиятлар кўпаяверади.

А. МАДАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН ССР СТАТИСТИКА ДАВЛАТ КОМИТЕТИ ХАБАР ҚИЛАДИ

ШАРТНОМА МАЖБУРИЯТЛАРИНИ БАЖАРИШ—МУҚАДДАС БУРЧИМИЗ

ЎЗБЕКИСТОН ССР САНОАТИНИНГ 1989 ЙИЛ ЯНВАРЬ ОЙИДАГИ ИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

1989 йилнинг январида давлат буюртмаларига мувофиқ ва истеъмолчилар билан шартномалар асосидаги бевосита алоқалар бўйича маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартнома мажбуриятлари бажарилишининг яхшиланишига эришилди. Мажбуриятлар 1988 йил январидаги 97,7 процент ўрнига 98,4 процент бажарилди. Бирлашма ва корхоналарнинг 14 проценти (1988 йил январида 16 проценти) шартнома интизомини бузди.

Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 9,2 процент ўсди.

Ўзбекистон ССР Қорақалпоғистон АССР, областлар ва Тошкент шаҳри бўйича 1989 йил январь ойидаги саноат иши тўғрисидаги маълумотлар қуйида (процентларда) келтирилган:

	маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартнома мажбуриятларининг бажарилиши	истеъмолчиларга етказиб берилмаган маҳсулот, миллион сўмлик	шартнома мажбуриятларини бажармаган корхоналар ҳиссаси	маҳсулот (ишлар, хизматлар) ҳажмини ўстиришнинг амалдаги суръатлари
Ўзбекистон ССР	98,4	27,1	14	9,2
Шу жумладан:				
Қорақалпоғистон АССР	97,8	1,2	14	14,4
Андижон области	99,4	0,6	12	16,0
Бухоро области	97,6	1,8	15	8,1
Қашқадарё области	99,7	0,4	8	21,0
Наманган области	99,5	0,5	10	11,2
Самарқанд области	97,2	5,5	18	4,6
Сурхондарё области	98,5	1,0	19	21,0
Сирдарё области	98,3	1,2	15	9,9
Тошкент области	97,1	8,4	19	3,6
Фарғона области	98,3	4,0	10	6,1
Хоразм области	99,97	0,02	4	23,8
Тошкент шаҳри	99,3	2,3	13	7,8

1989 йил январида 831,0 миллион сўмлик (чакана нархларда) ёки ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 82,1 миллион сўмлик (11 процент) кўп халқ истеъмоли моллари (спиртли ичимликлар қиймати бунга кирмайди) ишлаб чиқарилган СССР Қора металлургия министрлиги, СССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, СССР Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлиги, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги ва бошқа министрликларнинг корхоналари белгиланган топшириқни уддалай олишмади.

Бир қанча корхоналарда стандартларга мос бўлмаган маҳсулотлар ишлаб чиқариш давом этмоқда. Бунинг натижасида давлат қабули шароитида ишлаётган корхоналарда январь ойида маҳсулотнинг 7 проценти (18,7 миллион сўмлик) биринчи тақдимда қабул қилинмаган, унинг 55 минг сўмлиги эса мутлақо бракка чиқарилган.

Халқ хўжалиги комплексларининг 1989 йил январь ойидаги фаолияти кўрсаткичлари қуйидаги маълумотлар билан ифодаланади (процент ҳисобида):

	маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартнома мажбуриятларининг бажарилиши	истеъмолчиларга етказиб берилмаган маҳсулот, миллион сўмлик	шартнома мажбуриятларини бажармаган ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарнинг ҳиссаси	маҳсулот (ишлар, хизматлар) ҳажмини ўстиришнинг амалдаги суръатлари
Ёқилғи-энергетика комплекси	99,95	0,03	7	6,8
Металлургия комплекси	97,8	2,0	36	—1,7
Машинасозлик комплекси	99,2	1,5	18	4,5
Химия-ўрмон комплекси	95,7	8,0	18	2,1
Агросаноат комплекси	98,8	8,5	11	14,8
Социал комплекс (Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги)	98,9	3,5	9	9,6
Қурилиш комплекси (Ўзбекистон ССР Госстройи)	97,0	0,7	37	6,8

Ёқилғи-энергетика комплекси корхоналари кўмир, нефть ва газ қазиб чиқариш план топшириқларини ортиғи билан бажаришди. Бироқ, ўтган йил январига нисбатан кўмир ва газ кам қазиб чиқарилган.

«Средазэлектросетьстрой» (СССР Энергетика ва электрлаштириш министрлиги) трестига қарашли металл конструкциялари Чирчиқ заводи маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартнома мажбуриятларини тўла даражада бажаришни таъминламай, 31 минг сўмлик кам маҳсулот етказиб берди.

Металлургия комплекси корхоналари пўлат ва прокат ишлаб чиқариш топшириқларини бажармадилар, 1988 йил январь ойига нисбатан пўлат қуйишдаги тайёр прокатнинг салмоғи пасайтириб юборилди.

Йўл қўйилган қолоқлик истеъмолчилар олдида шартнома мажбуриятларини тўла бажаришга имкон бермади. СССР Қора металлургия министрлиги корхоналари маҳсулот етказиб беришда энг кўп қолоқликка (88,5 процент) йўл қўйдилар.

Республика **машинасозлик комплекси** топшириқни ортиғи билан бажариб, электр моторлар, тракторлар, химия ускуналари ишлаб чиқаришни ўстиришга эришди.

Шу билан бирга машинасозлик маҳсулотларининг кўпгина турлари юзасидан январь ойи топшириқлари бажарилмай қолди: планга нисбатан 75 та дизель, 48 та куч трансформатори, 377 та компрессор, 17 та кўприк электр крани, 7 та экскаватор, 470 та трактор прицепи етказиб берилмади.

Умуман машинасозлик корхоналари истеъмолчиларга 1,5 миллион сўмлик маҳсулотни етказиб бермадилар. СССР Электр техника саноати министрлигининг ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналари катта қарздорликка йўл қўйдилар (0,4 миллион сўмлик маҳсулот етказиб берилмаган).

Машинасозлик комплекси бир қанча корхоналари бир маромда ишламаётганлиги билан илгаригидек ажралиб турди. Масалан, январь ойининг охирги тўққиз куни мобайнида бир ойда ишлаб чиқариладиган экскаваторларнинг (Тошкент экскаватор заводи), тракторларнинг (Тошкент трактор заводи), автоматлаштириш приборлари ва воситаларининг («Сигнал» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси), қишлоқ хўжалик машиналарининг («Чирчиксельмаш» заводи) ярмидан кўпроғи чиқарилган.

Химия-ўрмон комплекси корхоналари синтетик аммиак, полимер плёнка, термопластмассалардан тайёрланган қувурлар ва қувур арик деталлари ишлаб чиқариш топшириқларини бажардилар. Шу билан бирга минерал ўғит ва олтингугурт кислотаси, капролактам ва ўсимликларни ҳимоя қилиш химиявий воситалари, химиявий толалар ишлаб чиқариш топшириқлари бажарилмай қолди.

Умуман комплекс корхоналари 8 миллион сўмлик маҳсулотни етказиб бермади. СССР Химия саноати министрлигининг корхоналари (3,1 миллион сўм), СССР Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш министрлиги корхоналари 3 миллион сўм) энг кўп қарздорликка йўл қўйишган.

Қурилиш индустрияси саноати цемент, томга ёпиладиган юмшоқ материаллар ва изол, асбест-цемент қувурлари ва муфталар ишлаб чиқариш юзасидан январь ойи топшириқларини бажарди. Айни вақтда қурилишлар топшириқда белгиланган ғишт, йиғма темир-бетон, шифер ва бошқа маҳсулотларни олишмаган.

Ўзбекистон ССР Госстройи корхоналари маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартнома мажбуриятларини (97,0 процент) бажарди, холос. Бухоро графит-гипс комбинати (73,0 процент), Оҳангарон «Сантехлит» заводи (90,8 процент), энг кўп қолоқликка йўл қўйишган.

Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигининг ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналари 3,5 миллион сўмлик кам маҳсулот етказиб беришган. «Малика» (1,1 миллион сўм) ва «Учқун» (1 миллион сўм) ишлаб чиқариш бирлашмалари энг кўп қарздорликка йўл қўйишган.

Истеъмолчилар ип газламаларни, газлама типидаги нотўқима матоларни кам олишган.

Агросаноат комплексининг бирлашма ва корхоналари маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартнома мажбуриятларини тўла даражада бажаришга эришмаганлар. Умуман комплекс бўйича истеъмолчиларга 8,5 миллион сўмлик, шу жумладан Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети корхоналари бўйича 5,8 миллион сўмлик кам маҳсулот етказиб берилган.

Сотишга тайёрланадиган озиқ-овқатбоп балиқ маҳсулотлари, нон ва нон-булка маҳсулотлари, чой, спиртсиз ичимликлар ишлаб чиқаришда топшириқда кўзда тутилган даражага эришилмаган.

• Муҳаррир минбари

БЎШ ВАҚТ

Бугун — шанба. Эртага якшанба, дам олиш кунлари. Кўплар ҳафтанинг шу кунларини қандай ўтказишни олдиндан режалаштириб қўядилар. Ўқиш, спорт, оилавий сайр-томошалар, театр ёки концертга бориш, китоб мутолааси, дўстлар учрашуви, хуллас, дам олиш кунларини кўнгилли ўтказиш учун имкониятлар кўп: мустақил ўқиш билан шуғулланиш, санъат ёки техника ижодиёти билан машғул бўлиш, экскурсия ва туристик саёҳатларга чиқиш учун жуда ҳам қулай.

Ҳар бир бўш соат, бўш кунларимиз кишиларнинг маънавий ва жисмоний бардамлигини таъминлашнинг жуда катта омили. Бўш вақт — бойликдир, деб ёзган эди Карл Маркс. Социализм инсон тарихида биринчи марта кишига ҳордиқ чиқариши, билимини ошириши, соғлиғини мустаҳкамлаши, фарзандлари тарбияси билан яқиндан шуғулланиши учун етарли бўш вақт яратиб берди.

Республикамизда меҳнаткашларнинг мазмунли ва мароқли дам олишлари учун қулай шароитлар бор. Масалан, Тошкентдаги Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси маданият саройида авиасозларнинг дам олиши қандай ташкил этилганини олайлик. Бу ерда меҳнат, оила байрамлари, ёшларнинг дам олиш, театр, музыка кечаларини ўтказиш анъанага айланган. Кинолекторий, қизиқишлар бўйича клублар ишлаб турибди. Боғот районидаги Нариманов номли колхоз аъзолари ўз бадиий ҳаваскорлик ансамблини тузганлар. Шуманай, Бойсун, Қува, Ургут ва бошқа районларда иш олиб бораётган халқ ансамбллари меҳнаткашларнинг бўш вақтлари мароқли ўтишига ҳисса қўшмоқдалар.

Бўш вақтни оқилона ўтказиш осон эмас. Партия ва касаба союз ташкилотлари, комсомол, маҳаллий советлар ишлаб чиқариш маданияти ва меҳнат ҳақида қанчалик кўп ғамхўрлик қилаётган бўлсалар, одамларнинг дам олиши тўғрисида ҳам шунчалик жон куйдиришлари керак. Тошкентликларни уюшган ҳолда Чимён тоғи дам олиш зоналарига олиб чиқиш ва уларни транспорт билан таъминлаш ишларини мувофиқлаштириш ўз ҳолига ташлаб қўйилганлиги норозиликлар туғдирмоқда. Баъзи кишиларнинг бўш вақтда нима қиларини билмай, ўзи билан ўзи ўралашиб қолаётгани, кейинги пайтларда ичкиликбозлик анча кучайганига томоша кўрсатиш муассасалари, стадион, турли мулоқот формаларига кишиларнинг талаблари тўла қондирилмаётгани ҳам сабаб бўлаётир. Клуб ва кутубхоналар эшигига осилган қулфлар, хизмат соҳасидаги қолоқликлар одамларнинг кўп вақт ва имкониятларини ўғирламоқда. Партия ташкилотлари маданият муассасаларига раҳбарлик масаласини янгича ҳал этмаётирлар. Тошкент областидаги 260 га яқин аҳоли пунктида умуман клублар йўқлиги ана шундан. Кўпгина колхоз ва совхозлардаги клублар правление, дирекция ва бошқа хўжалик муассасалари томонидан деярли банд қилинган. Кишиларнинг дам олишини ташкил этишда уй-жой, коммунал хизмат идоралари ҳам кучсиз бўғин бўлиб қолди. Ёшлар билан қизиқарли иш олиб бораётган маҳаллалар, уй-жойлардан фойдаланиш идоралари жуда ҳам оз. Одамлар истиқомат қиладиган жойлардаги спорт майдончаларини автомобиль гаражлари эгаллаб оляпти. Аҳолига хизмат даражаси ва сифатини ошириш ҳамон қолоқ. Кооператив асосларда спорт, туристик ва бошқа клубларни ташкил этиш билан деярли ҳеч ким шуғулланмаётир.

Бўш вақт муаммоси — янги, ҳар томонлама ривожланган инсонни тарбиялаш муаммосидир. Партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари кишиларнинг ўсиб бораётган эҳтиёжини қондириш, уларнинг бўш вақтини оқилона ўтказишини ташкил этишда тезкорлик билан иш олиб боришлари зарур. Партия ва ҳукуматимиз кишиларга бўш вақт ва уни фойдали ўтказиш имкониятларини яратиб бераётир. Вақтнинг қандай ўтиши эса ҳар биримизга ва ҳаммамизга боғлиқдир.

Шундай қилиб, бугун — шанба, — эртага якшанба, дам олиш кунлари. Ҳордиғингиз мазмунли ва мароқли бўлсин!

ГАЗЕТАДА БОСИЛМАДИ, АММО...

НАЗОРАТ ЎРНАТИЛДИ

Пахтачи районида истиқомат қилувчи И. Иброҳимов редакциямизга йўллаган шикоят хатида «Тошкент-Қоракўл» маршрутида йўловчилар ташиш қоидалари бузилаётганлиги хусусида маълум қилган эди.

Ушбу ариза юзасидан текшириш ўтказган **ЎЗБЕКИСТОН ССР АВТОМОБИЛЬ ТРАНСПОРТИ ВА ЙЎЛ ХЎЖАЛИГИ МИНИСТРЛИГИ**дан шундай мазмунда расмий жавоб олинди:

— Хатда баён этилган фактлар қисман тасдиқланди. Текширилганда «Тошкент» автовокзалидан автобус жўнаб кетганидан сўнг беш нафар йўловчининг билети йўқлиги (жами 24 сўм 70 тийинлик) аниқланди. Ҳайдовчилар Х. Бозоров ва Х. Зияевлар рейсга графикда белгиланган вақтдан уч минут олдин жўнаб кетишган. Ҳайдовчилар йўловчиларни контролёрсиз ўзлари автобус салонига чиқаришган.

Текшириш материаллари маъмурий чора кўриш учун ҳайдовчилар ишлаётган Қоракўлдаги 139-автопаркка юборилди.

Тошкент автовокзаллар ва «Ташоблпасстранс» эса областлараро «Тошкент—Қоракўл» маршрути ишлари устидан қаттиқ назорат ўрнатди.

МАЪМУРИЙ ЧОРА КЎРИЛДИ

Тошкент шаҳрида яшовчи М. Йўлдошев «Андижон» темир йўл станциясида линия бўлими милиция ходимлари ўз бурчларини бажаришга лоқайдлик билан қараётганликлари тўғрисида шикоят хат йўллаган эди.

— Ариза ўрганилди, ундаги фактлар асосан тасдиқланди, — дейилади **АНДИЖОН ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ**дан олинган расмий жавобда. — Милиция ходими О. Тўрахоновнинг хатти-ҳаракати «Андижон» станциясидаги ички ишлар линия бўлими жамоат тартибини муҳофаза қилиш шахсий состави ўртасида муҳокама қилинди. О. Тўрахонов қаттиқ огоҳлантирилди ва темир йўл вокзали ишлари билан боғлиқ бўлмаган бошқа вазифага ўтказилди. Худди ана шундай муҳокама темир йўл вокзали ходимлари ўртасида ҳам бўлиб ўтди. Кассир О. Исомиддиновага қаттиқ ҳайфсан берилди.

ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТ

«СССРда ихтирочилик фаолияти тўғрисида»ги СССР Қонуни лойиҳаси умумхалқ муҳокамасида

Қайта қуришнинг энг асосий вазифаларидан бири халқ хўжалигининг барча соҳаларида кескин ва ижобий сифат ўзгаришларига эришишдан иборат. Бу эса ишлаб чиқаришда фан-техника ютуқларидан, айниқса ихтиролардан кенг фойдаланишни тақозо қилади. Ихтиронинг энг асосий белгиларидан бири — унинг янгилиги, янги бўлганда ҳам бутун дунё миқёсида янгилигидир. Бинобарин, ихтирога асосланган, унинг негизида ишлаб чиқарилган маҳсулотлар жаҳон бозоридаги рақобатга бардош бера олади, экономикамиз обрў-эътиборини халқаро миқёсларда ҳам мустаҳкамлай олади.

Шу сабабли ҳам умумхалқ муҳокамасига қўйилган СССР да ихтирочилик фаолияти тўғрисидаги Қонун лойиҳаси катта қизиқиш уйғотмоқда. Лойиҳада давлат, ихтирочи ва ихтиродан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари аниқ-равшан белгилаб қўйилган. Ихтирочининг ўз ихтиросини тан олдириш, уни ишлаб чиқаришга жорий қилдириш, ихтиро келтирган фойдадан ўзининг қонуний ҳиссасини ундиришдаги маъмурий-бюрократик, расмиятчилик тўсиқлари, бефарқлик, сансалорлик ҳолатларига қарши ҳуқуқий кафолатлар ҳам ушбу лойиҳада ўз ифодасини топган.

Илгари ихтиро учун тўланадиган ҳақ миқдори чегараланар эди. Эндиликда бундай чегара йўқ. Аввалги қонунлардан фарқли равишда ихтирочи ёки бошқа тегишли шахслар ихтиро учун фақат патент олишади. Илгари кўпроқ авторлик гувоҳномаси берилар эди. Бундай ихтиролардан халқ хўжалигида фойдаланишни уюштиришни давлат ўз устига олар эди. Лекин бу умумхалқ мулки соҳасидаги «ҳамманики — ҳеч кимники» принципини унинг таркибий қисми бўлган ихтиролар соҳасига ёйди, уларга нисбатан хўжасизларча муносабатни кенг ва чуқур илдиз оттирди. Шунинг учун ҳам лойиҳада ихтиролардан фойдаланишнинг иқтисодий механизмига алоҳида эътибор берилган. Ихтирога берилган патент ва шундан келиб чиқадиган мулкий ҳуқуқлар товар деб тан олинган, хўжалик ҳисоби муносабатларининг ихтиродан фойдаланишга нисбатан ҳам тўлиқ амал қилиши кўрсатилган.

Шу билан бирга, фикримизча, лойиҳанинг баъзи нормаларига қўшимчалар ва аниқликлар киритиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. СССРда ихтирочилик фаолияти ҳақидаги Қонун лойиҳаси 6-моддасининг 1-бандида ихтиронинг белгиларидан бири — унинг ишлаб чиқаришда қўлланиш мумкинлиги, деб кўрсатилган. Шу модданинг 4-бандида эса бу тушунча кенгроқ шарҳланиб, ихтиронинг мамлакат халқ хўжалигида қўлланиши мумкинлиги унинг ишлаб чиқаришда қўлланишини билдиради, деб кўрсатилади. Бу ўринда икки ноаниқликка йўл қўйилган: биринчидан, ихтиронинг қўлланиши мамлакатимиз доираси билан (наҳотки бизда яратилган ва лицензия асосида чет элда қўлланилаётган ихтиро ўз хусусиятини йўқотса), иккинчидан эса соҳаси халқ хўжалиги билан чекланиб қолган. Ахир ихтиро фақат халқ хўжалигида эмас, балки ҳаётнинг барча соҳаларида ҳам қўлланиши мумкин. Шу сабабли ҳам 6-модданинг 4-бандидаги мамлакат сўзини тушириб қолдиришни ва халқ хўжалиги тушунчаси ўрнига «турмуш»да тушунчасини қўллашни таклиф қиламиз.

Лойиҳанинг 9-моддасида кўрсатиладики, ихтиро учун патент олган шахс ихтиродан танҳо фойдаланиш ҳуқуқига эга. Лекин 10, 11, 33-моддаларда кўзда тутилган ҳолатда патент эгасининг розилигисиз ихтиродан фойдаланишга йўл қўйилади. Бундан эса танҳо фойдаланиш ҳуқуқи мутлақ ҳуқуқ эмас эканлиги келиб чиқади. Бошқа томондан олиб қараганда эса, патент эгаси кўп ҳолларда ихтиродан бевосита ўзи фойдаланмасдан, балки уни бошқаларга ҳақ эвазига фойдаланишга рухсат беради. Бинобарин, мантиқан олганда патентланган ихтиродан кўпчилик фойдаланади, лекин патент олган шахс шу ихтиронинг ҳуқуқий эгасидир. Демак, лойиҳада ихтиродан танҳо фойдаланиш ҳуқуқи деган ибора ўрнига «патент олган шахснинг ихтирога танҳо эгалик ҳуқуқи» иборасини ишлатиш ўринли бўлур эди. Бу эса лойиҳа 8-моддасининг 2-бандида кўрсатилганидек, ихтирога берилган патент «...ихтиродан фойдаланишга усун ҳуқуқни тасдиқлайди» деган нормага ҳам айнан мос бўлиб тушган бўлур эди.

Муҳим масалалардан яна бири — ихтирога авторлик (ҳамавторлик)ни ҳуқуқий гувоҳлантиришдир. Лойиҳа 8-моддасининг 2-бандида кўрсатиладики, ихтиро учун берилган патент ихтирога авторликни ҳам тасдиқлайди. Айни вақтда 12-модданинг мазмунидан англашилишича, ихтиро учун патент ихтиро авторидан бошқаларга ҳам берилиши мумкин. Бундай ҳолларда авторнинг авторлик шахсий ҳуқуқи наҳотки шу ихтиро учун ўзгаларга берилган патент орқали гувоҳлантирилса? Шу сабабли ҳам патент эгасининг ҳуқуқлари билан (бу ҳуқуқ мулкий характерга эга) ихтирочининг ихтирога авторлик ҳуқуқини (бу ҳуқуқ шахсий характерга эга) алоҳида-алоҳида ҳуқуқий гувоҳлантириш лозим деб ҳисоблаймиз. Бинобарин, бу ҳақда қуйидагича модда киритишни таклиф қиламиз: **«Ихтиро автор (ҳамавтор)ларига уларнинг ихтирога бўлган авторлигини тасдиқловчи ҳужжат — авторлик гувоҳномаси берилади. Авторлик гувоҳномаси ихтирога патент экспертизаси ўтказилганидан кейин, патент кимга берилганидан қатъи назар берилади. У ихтирочининг шахсий ва бошқа ҳуқуқ ва имтиёзларидан фойдаланишда асос бўлиб хизмат қилади».**

Лойиҳа 36-моддасининг 2-банди эътирозлар туғдиради. Бунга асосан техник ечимнинг муваққат ҳуқуқий муҳофазаси амал қилиб турган даврда ундан фойдаланганлар патент олингандан кейин патент эгасига ҳақ тўлайдилар. Бу ҳақ миқдори томонларнинг келишуви билан белгиланади, дейилган. Маълумки, дастлабки ҳуқуқий муҳофаза даври тўрт йилгача давом этиши мумкин. Бу муддат давомида ихтиро анча катта иқтисодий самара бериши мумкин. Бизнингча, ихтиро автори ва патент эгасини бу фойдадан оладиган улушини қатъий нисбатларда (масалан, фойданинг 10 проценти ҳажмида) белгилаб қўйилиши уларни келажакдаги сансалорлик ва бюрократик тўсиқлардан ҳимоя қилган бўлур эди.

Қишлоқ хўжалик экинларининг, жумладан пахтанинг янги навлари ҳуқуқий ҳолати ҳақидаги масала бизнинг республикамиз учун алоҳида муҳим аҳамиятга эга. Ҳозирги амалдаги қонунчилик бўйича селекционерлар томонидан яратилган янги навлар ўзларининг ҳуқуқий муҳофаза қилиниши жиҳатдан ихтирога тенглаштирилади. Лойиҳа 8-моддасининг 7-бандида кўрсатиладики, кўпроқ биологик усуллар билан олинган ўсимликларнинг янги навлари ва ҳайвонларнинг янги зотлари ҳуқуқий муҳофазаси махсус қонунлар асосида амалга оширилади. Ихтиро билан янги навлар ўртасида принципиал ва объектив фарқлар мавжудлигини ва шу сабабли ҳам улардан фойдаланишни ҳуқуқий тартибга солишда алоҳида-алоҳида қонунлар зарурлигини тан олиш билан бирга, улар ўртасидаги умумийликни ҳам эсдан чиқармаслик лозим. Ихтиро ҳам, янги навлар ҳам ижодий меҳнат маҳсули, уларни халқ хўжалигида тутган ўринлари ва келтирадиган иқтисодий самаралари ўхшаш, бинобарин, ихтиро ва янги навлар авторларининг мулкий ва шахсий ҳуқуқ ҳамда имтиёзлари ўртасида фарқ бўлмаслиги лозим. Шу сабабли 8-модданинг 7-бандига **«янги навларнинг авторлари ўзларининг ҳуқуқий ҳолатлари бўйича ихтирочиларга тенглаштириладилар»** деб қўшиб қўйилса айни муддао бўлур эди.

Лойиҳада кўзда тутилган энг муҳим янгиликлардан бири — ихтирочилик фаолияти юзасидан келиб чиқадиган ўзига хос низоларни ҳал этиш учун махсус судлар — патент судлари таъсис этилишининг кўзда тутилишидир. Бундай судлар низоларни тўғри, адолатли ва қонуний ҳал этилишини таъминлай оладиган махсус билимга, тажрибага эга бўлган мутахассислардан ташкил топиши лозим. Айни вақтда шуни таъкидлаш ўринлики, патент судлари совет суд системасининг таркибий қисмидир. Бу ҳолат лойиҳада ўз ифодасини топмаган. Аксинча 56-модданинг 6-бандида СССР патент судининг низо юзасидан қабул қилган қарори узил-кесил ҳисобланади, деган норма кўзда тутилганки, бу патент судларининг мустақил суд системасини ташкил этади, деб ҳисоблаш учун асос бўлади. Бу эса совет гражданлик ҳуқуқини ихтирочилик ҳуқуқи институтининг мазмунан яхлитлигига, моддий ва процессуал нормалар уйғунлигига путур етказади. Бизнингча, СССР патент суди қарори устидан норозилик билдириш ҳуқуқини СССР Олий Суди Раисига, СССР патент суди раисига, СССР Бош прокурорига бериш ва бу протестлар СССР Олий Суди пленумида кўриб ҳал этилмоғи лозим.

Ҳ. РАҲМОНҚУЛОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси фалсафа ва ҳуқуқ институтининг ҳуқуқ бўлими мудири, юридик фанлари доктори.

О. ОҚИЛОВ,
шу институтнинг илмий ходими.

• ҲАҚИҚАТНИНГ МАШАҚҚАТЛИ ЙЎЛИ •

МЕНИНГ ЖАФОКАШ МУРАББИЙЛАРИМ

Қўлимда шахсий архивимда сақланаётган катта фотосурат — ўзбек совет маданияти, матбуотининг дастлабки сардорлари, ҳур маърифатимиз пойдеворини илк бор тиклаган жафокаш устозларим-мураббийларим. Унга ярим асрдан кўпроқ вақт оқимида турмушнинг ҳаловатини ҳам, разолатини ҳам кўравериб хира тортаётган кўзларимни узолмай тикиламан.

Суратга қачон, қайси йилнинг қайси ойида, қандай сабаб билан тушганимизни эслай олмаётибман. Ҳаммаси таниш. Қосим Сорокин, Муҳаммад Ҳасан, Аъзам Аюб, Зиё Саид, Абдусалом Ниёзий, Анқабой Қўйбоқаров, Комилжон Алимов, Аҳмаджон Ёқубов, Отажон Ҳошимов, Воис Раҳимий... Буларнинг бири — «Қизил Ўзбекистон»нинг муҳаррири, бири «Камбағал деҳқон»нинг, бири—«Ёш ленинчи»нинг муҳаррири, «Муштум» ва «Ер юзи» муҳаррирининг ўринбосарлари, масъул котиби. Тошкентлик муаллимнинг ўғли Муҳаммад Ҳасанов эса ўсмирлик чоғидаёқ матбуотимиз даргоҳига дадил қадам ташлаган. 18 ёшида Коммунистик партия сафига кирган. «Камбағал деҳқон», «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» газеталари, «Муштум», «Ер юзи» журналларига муҳаррирлик қилган эди.

Бундан роса олтмиш йил муқаддам мен — қишлоқи бир етимча «Камбағал деҳқон» газетаси редакциясига кириб келганимда, жулдир чопоним ва жағи очилиб қолган чориғнамо этигимга тикилиб: — «Эҳ-э, жуда чатоққу!» — деб кўзойнак ортидан қисиқ кўзларини тиккан, анчагача жимиб туриб: «Усти-бошингни дурустроқ бутунлаб олишга ҳам қурбинг етмапти-ю, тағин редакцияда ишлайман деб чиранасан», деб ярим ҳазил-ярим чин сўз қотган, сўнгра етаклаб бир хонага олиб кириб (мухбирлар бўлими мудири Раҳимов эди шекилли), «Анчадан буён олмаган қалам ҳақлари бор экан, тезда олиб беринглар, тузукроқ кийиниб олсин» деб топшириқ берган ана шу Муҳаммад Ҳасанов эди.

Менинг бевосита муҳаррирдан олган илк топшириғим ҳамон эсимда. Даставвал мен Зиё Саид билан Тўйтепадаги улкан очиқ суд жараёнини бошидан охиригача газетада ёзиб боришим керак эди.

Орадан икки-уч кун ўтгач, муҳаррир яна мени ҳузурига чақириб ўгит берди: «Баъзан шошиласан, иним, масаланинг моҳиятига етмай, ҳужжатларни далиллаб олмай ёзаверасан, ана шу суд бўлаётганлар тўғрисидаги мақолангда ҳам гуноҳкорлар орасига бегуноҳларни қўшиб юборгансан, терговда улар оқланиб озод қилинди. Матбуот — ҳақиқат, чин ҳақиқат, буткул ҳақиқат минбари эканини ҳамиша ёдингда тут. — Сўнг столи устидаги «Правда» газетасининг шу кунги сонини қўлига олди. — Доҳиймиз Ленин мана бу газетани «Ҳақиқат» деб бежиз номламаган».

Биз ёш қаламкашлар йигирманчи йилларнинг охирлари, ўттизинчи йилларнинг биринчи ярмида Муҳаммад Ҳасанов (у вақтлар матбуотда у киши «Ҳасан» ёки «М. Ҳасан» деб имзо чекарди) даставвал адабий ходим, бўлим мудири, сўнгра муҳаррирлик қилган «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока», «Камбағал деҳқон», «Янги қишлоқ» газеталари, «Ер юзи», «Муштум» журналларида унинг ўткир публицистик мақолаларини, очеркларини такрор-такрор ҳузур қилиб ўқиб, сабоқ олардик. «Ленин васиятлари йўлидан», «Улуғ Ленинга улуғ хотира», «Социализм қурилиши нимадан иборат бўлмоғи керак», «Партия бирлигини бузишга йўл қўймаймиз», «Ўсамиз, мустаҳкамланамиз», «Биргалашиб, қўл ушлашиб ишлаймиз» каби публицистикалари газетхонларга манзур бўлгани ҳамон эсимда. Сўнгги пайтларда газета ва журналлар тахламларини варақлаётиб, Муҳаммад Ҳасан мақолаларини яна бир карра нафас олмай, завқ билан ўқиб чиқдим ва устоз Совет давлатининг ўша биринчи йилларида оғир, мураккаб ҳаётнинг турли томонларига чуқур кириб борганига, журналистиканинг барча жанрларини пухта эгаллаб қалам тебратганларига яна бир карра ишонч ҳосил қилдим. Улардаги тил бойлиги, услуб равонлигидан ҳозир ҳам ҳар бир катта-кичик қаламкаш, журналист, ижодкор ўрганиши мумкин эканига асло шубҳа қилмайман.

Қалбан жўшиб, зўр эҳтирос билан ёзилган жумлаларни у кишининг қаламига мансуб бўлган ҳар бир публицистикада, очеркларда кўплаб учратиш мумкин эди. Ўша йиллари М. Ҳасановнинг «Правда», «Известия», «Большевик матбуоти», «Литературная газета»да республиканинг социал-иқтисодий ҳаётидаги муаммоларга, матбуотимиз, адабиётимиз, журналистикамизнинг долзарб масалаларига бағишланган мақолалари чиққан эди.

Ўзбек халқининг бой маданияти тарихини, улуғ алломалар қолдирган бебаҳо меросимизни биринчи бўлиб юзага чиқариб, кенг халқ оммасига етказа бошлаганлар ҳам М. Ҳасанов бошлиқ устозларимиз эди. Бу муаммони ўшандаёқ қаттиқ туриб олдинга сурганлари учун ноҳақ жабрланганлар оз дейсизми?! Биз ёшлар ленинизмдан биринчи сабоқни шулар таржимасида олдик. Лев Толстой, Робиндранат Тагор, Чехов, Нозим Ҳикмат, Лермонтов, Горькийнинг нодир асарларини дастлаб М. Ҳасанов ва унинг атрофидаги жафокаш маърифатчилар таржимасида ўқишга муяссар бўлганди халқимиз.

Мен устозимнинг журналист, ёзувчи сифатидаги улкан хизматларинигина айтиб ўтдим. Жамоат ишларидаги беҳисоб хизматларини тилга олмадим. Булар ҳақида бир мақолада гапириш маҳол. Ҳасанов ВКП(б) Марказқўмининг матбуот бўлимида сектор мудири, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида бўлим мудири муовини, «Правда» газетаси редакциясида масъул ходим бўлиб ҳам хизмат қилди.

Хўш, шунча гапни нечун ёзиб, ўқувчининг диққат-эътиборини тортишга уриняпман? Устозларим, жумладан Муҳаммад Ҳасанов ўттиз еттинчи йили «халқ душмани», «буржуа миллатчиси» деган асоссиз тамғалар босилиб, жазоланган эдилар. Эндиликда улар оқланганлари ҳақида оилалари расмий ҳужжат олишди, яримта кўнгиллари бироз бутланди. Аммо у азиз сиймоларнинг Ватан равнақи йўлидаги улкан хизматлари, жамиятимизда тутган ўринлари, қандай покиза инсон эканликлари ҳали халқимизга, авлодларга тўла аён эмас-ку! Ўша мудҳиш, даҳшатли кунларда газеталар саҳифаларида, радиода ҳар куни номларига «халқ душмани» деган қабиҳ сўз кўп марталаб қўшиб ёзилган эди. Эндиликда фақат оиланинг сандиқчаларида эҳтиёт қилиб сақланаётган бир парча «оқланди» деган қоғоз билан қаноат қилиб ўтиришимиз керакми? Йўқ! Ошкоралик даври келди. Улар ҳақида муфассал ёзмоқ керак. Токи, замондошлар ва келажак авлод бу муҳтарам зотлар ким эканини, ким бўлганини билиб қўйишсин, улардан сабоқ олишсин, ўтмишимиздаги қабиҳ ишларнинг такрорланишига сира-сира йўл қўйишмасин.

Муҳаммад Ҳасан ва у билан ҳамдард, ҳамғоя бўлиб бирга ишлаганларнинг ажойиб фазилатлари ҳақида гапирганда, яна шуни таъкидлаб ўтиш керакки, улар ўша оғир, хавфли, чигал шароитларда ҳам чидам, матонат намунасини кўрсатардилар, ҳақиқатдан, ҳақ гапни айтишдан заррача чекинмадилар. Ҳасанов ҳамма ёққа даҳшат солаётган, беҳудага кўплаб зиёлиларимизнинг ёстиғини қуритаётган «ур-йиқит» кунларида ҳам калаванинг учини йўқотиб, гангиб қолганлардан эмасди. Ваҳимага тушиб, ўзини панага олмади, бурчак-бурчакларда писиб юрмади. У бир неча бор «халқ душманлари», «буржуа миллатчилари»ни фош қилишга ҳисса қўшиш учун мақола кўтариб келган авторларга, «Бундай оғир, қақшатғич айб қўймоқ учун далил, факт керак. Сизда қуруқ гап. Бирор далил, ҳужжат келтирмаяпмиз-ку» деб қайтариб берганини билардик. Бир гал: «Ҳой нима бўлди сенларга, нега даминг ичингга тушиб кетди ҳаммангнинг! Ноҳақ кетяпти-ку ҳамкасблар!» деб танбеҳ бергани, мунофиқлик қилаётганимизни қаттиқ қоралагани ҳамон ёдимда...

У ишдан ҳечам чарчамасди, кунни тунга улаб, эртага чиқадиган газетанинг саҳифаларини ўқиб, имзо чекар, баъзан уйда озгина ҳордиқ чиқариб, яна редакцияда ҳозир бўлар, ўзини дадил тутиб ишга кўмилиб кетарди. Унинг ғайратига, чидамига қойил қолардик. Уни мамлакатимизда, республикамизда содир бўлаётган ва сабаби нималигига киши ақли бовар қилмайдиган иғво, ғийбатларга тўла воқеалар адойи тамом этаётганини сезардик. Яқиндагина «Қизил Ўзбекистон»дан «Правда Востока» газетасига редактор қилиб тайинланган эди. Иккала газетада ҳам, расмий материалларни мустасно этганда, «халқ душманлари», «буржуа миллатчилари» ҳақида уйдирма материалларнинг чиқишига анчагина чек қўйган, баъзиларини юқоридан тазйиқ бўлса-да, чиқартирмаган эди.

Оқибатда нима бўлди? «Правда» газетасининг 8 сентябрдаги сонида «Правда Востока» газетасини қақшатқич танқид остига олган обзор босилиб чиқди. Обзордаги даҳшатли сўзлар ҳамма матбуот ходимларини ваҳимага солганди. Мақолада маданиятимиз — матбуотимизнинг улкан намояндалари — Абдулла Қодирий, Аъзам Аюб, Зиё Саид, Қурбон Берегин, Мўминжон Усмоновлар «буржуа миллатчилари», «халқ душманлари» деб қораланган. Муҳаммад Ҳасанов эса уларнинг ҳомийси, ҳимоячиси, деб айбланганди. Мақолада қуйидагиларни ўқидик: «М. Ҳасанов Совет турмушини бузиб кўрсатган «Обид кетмон» романига қарши ёзилган тақризни юмшатиб силлиқлаб чиқарди. Қурбон Берегин ва Мўмин Усмоновлар ҳақидаги мақолани босиб чиқармади. Ҳасанов илгари «Қизил Ўзбекистон»га муҳаррир бўлганидан бу газетага ҳам таъсири кучли эди. Газетанинг ҳозирги редактори Камолов баъзи муҳим материалларни қандай қилиб газетада бериш тўғрисида у билан маслаҳат қилади. Натижада мақолаларнинг кескин жойлари қисқартирилади».

Демак, ўша кунлари ҳам Ҳасанов ўзининг профессионал принципида большевикча қаттиқ туриб, туҳмат тоши остида ноҳақ қораланаётган бегуноҳларни ҳимоя қилишга уринган ва ҳимоя қилган, қонунсизликка, зўравонликка қарши турган.

Кўп ўртоқлар сўнгги пайтларда, «Ўша йиллари, ундан кейин ҳам узоқ вақтгача қонунбузарларга қарши очиқ қаршилик қилганлар бўлмаган экан-да», дейишади. Шундай кишилар оз бўлса-да, бўлган. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг 1937 йил сентябрь пленумида халқимизниг содиқ фарзанди, ҳақиқий большевик Акмал Икромов гарданига оғир гуноҳлар ортилаётганида Марказқўм аъзоси, Хоразм инқилобининг қаҳрамони Аҳмаджон Иброҳимов сўзга чиқиб, Акмал Икромовга очиқдан очиқ туҳмат қилинаётгани, у виждони пок, ленинчи большевик эканини айтган. Иброҳимов шундан бир неча кун кейин қамоққа олинди ва қандайдир комиссия қарори билан озод қилинди.

Ўша кунлари ёзувчилар союзининг 7 кун давом этган мажлисларидан бирида Мўмин Усмонов ва Қурбон Берегин «халқ душманлари», «буржуа миллатчилари» ҳақида сайроқилик қилаётганларнинг попугини пасайтириб қўйишга уринган эдилар. Пленум ҳақида матбуотда эълон қилинган ахборотда қуйидагиларни ўқидик: «Биринчи масала — троцкийчи-бухаринчи ва миллатчи халқ душманлари билан кураш ва Совет ёзувчиларининг вазифалари» ҳақидаги доклад юзасидан музокаралар 7 кунга чўзилди. Ёзувчилар союзида бундан аввал бир қанча ашаддий халқ душманлари (Анқабой, Элбек, Усмон Носир, Абдулла Қодирий, Отажон Ҳошим, Чўлпон, Зиё Саид) топилиб, тутиб берган ёзувчилар жамоатчилиги бу пленумда бутун собиқ раҳбарликнинг (Мўмин Усмонов, Қурбон Берегин) аксилинқилобий юзини очиб ташлади... Элбекнинг доҳий Сталин исмини булғаб ёзган мазаматрасиз қўшиғини Усмонов мақтаб унга мукофот олиб берди. Миллатчи Сўфизоданинг юбилейини ўтказмоқчи бўлди».

Муҳаммад Ҳасан босилишига қарши турган материаллардан бири мана шу ахборот эди. У кейинчалик босилди. Ўзбек маданиятининг бу жангчилари ҳам тез орада қамоққа олиниб, дом-дараксиз кетдилар.

«Қизил Ўзбекистон» газетасининг ўша йилги август ойи сонларидан бирида «Ёш ленинчи» газетасининг «пўстаги қоқилди». Шўрлик ёш журналистларнинг «гуноҳи» бош мақоладаги мана бу жумлалар эди: «Усмон Носир социалистик муҳитда тарбияланиб етишган шоир, унинг «Юрак», «Меҳрим» ва бўлак асарлари адабиётимиз хазинасини бойитди». Бош мақоланинг охирроғида яна бир қатор ёзувчиларнинг номлари тилга олиниб, «Буларнинг ижодида айрим хато-камчиликлар бўлиши мумкин, бироқ улар ҳечам халқ душмани эмас», деб таъкидланган эди. Бу образнинг «силлиқланиб» чиқарилиши ҳам Муҳаммад Ҳасановга кечирилмас оғир гуноҳ қилиб тўнкалди. Бундан илгарироқ ўз мақоласида Ҳасанов А. Қодирий ҳақида «Ўзбекистонда ҳикоя ва роман яратишда умидли бир қалам билан чиқди» деган, Усмон Носирни «Ўзбекистонимизнинг Пушкини» деб таърифлаган эди.

Ессентукида даволанаётган Муҳаммад Ҳасановнинг «Правда»даги обзорни ўқиб руҳий азоб чекаётганини биз тасаввур этардик. Раҳбарлардан «Тез қайтинг» деган телеграммани олиб йўлга тушганини, ҳорғин қадди букилиб, газета тутган қўллари қалтираётганини кўзимиз олдига келтириб, жуда-жуда ачинардик.

Бу ёқда эса республика газеталарида унга тўнкалаётган «айблар» қатма-қат бўлиб кетмоқда эди: «Миллатчиларнинг ҳимоячиси Ҳасанов Санжар Сиддиқ, Абдулла Қодирий, Аъзам Аюб, Чўлпон каби ифлосларни «Қизил Ўзбекистон» газетасига, «Муштум», «Ер юзи», «Ёрқин турмуш» журналларига торгди», «Лаганбардор, миллатчиларнинг ҳомийси Ҳасановнинг кадрлари Ҳасановни «Матбуотимизнинг отаси, туғма журналист» деб мақтаб келадилар». «Маркс, Энгельс, Ленин, Сталин асарларининг таржимасини халқ душманлари Мўминов, унинг хотини Холдорова, Воис Раҳимий, Отажон Ҳошимовлар ўз қўлига олди. Бунда уларга Ҳасанов ҳомийлик қилди».

Аслида Ҳасанов ўша йиллари гуноҳ эмас, жуда қутлуғ иш қилган эди. У газетадан бу газетага, у журналдан бу журналга редактор бўлиб ўтиб тарбиялаган, республиканинг муҳим матбуот органларига жойлаштирган кадрлари ҳақиқатан ҳам ўзбек маданияти, адабиёти ва матбуоти ривожининг маданиятли, виждони пок, ишда ҳам, шахсий ҳаётда ҳам ўзларига заррача гард юқтирмаган кишилар эди. Бизлар ҳозир ҳам уларнинг номларини ҳурмат билан тилга оламиз, ёшларимизга улардан ибрат олишни маслаҳат берамиз.

Мен ўша кунлардаги газеталарнинг тахламларини бир чеккадан ўқиб чиқиб, уларнинг саҳифаларида «халқ душмани», «буржуа миллатчиси» каби оғир айблар қўйилган мақолаларнинг бирортасида ана шу даҳшатли жиноятни далиллар билан тасдиқлаб берадиган факт, ҳужжат, мисолни топмадим. Нуқул бетайин сўзамоллик, даҳанаки жанг! Ҳибсга олинганларни тергов қилганлар жиноят қонунининг қақшатгич моддаларига илинадиган биронта айб тополмай ноқонуний йўллар билан, найранглар ишлатганликлари эндиликда аён бўляпти. «Жиноятчилар»ни шошилинч равишда судлаб, ҳатто судламай гумдон қилганлари ҳам шундан, деб билмоқ керак.

Муҳаммад Ҳасаннинг тақдири ҳам ана шундай қабиҳ йўл билан ҳал этилди. У Тошкентга курортдан 8 сентябрда етиб келди, уч кундан сўнг партия сафидан ўчирилди. 27 сентябрга ўтар кечаси оиласи ва гўдаклар қий-чуви остида занжирбанд этиб олиб кетишди. Шифохонада ётган рафиқаси Роҳила бир неча бор бориб, умр йўлдошини кўролмади. Охирги гал темир дарвоза ортидаги соқчи дарчани очиб, «Кутиб овора бўлманг, учрашолмайсиз» деб жўнатди. Ота дом-дараксиз кетди. Роҳила, фарзандлари қон қақшаб қолаверишди.

Шу ерда Бутуниттифоқ комсомоли Марказий Комитетининг секретари, ўша мудҳиш йилда қамалиб терговга тушган М. Мелчаковнинг эсдаликларидан қуйидаги жумлани келтириш ўринлидир:

«Мешчук деган терговчи (сўнгра Бериянинг генерали) мени масхара қилиб шундай деди: «Ёш бўлсанг ҳам сен ва сен кабиларнинг даври ўтди, куни битди, сизлар бир чақалик фойдаси йўқ Совет ва партия демократиясига, ўз-ўзини танқидга ёпишиб олиб жар соласизлар. Буларнинг кимга кераги бор? Сиз вазият, муҳит ўзгариб кетганини тушунмаяпсиз. Сталин даври келди. У билан бирга янги кишилар пайдо бўлди... Мен биламан, сен ҳеч қандай жиноий иш қилганинг йўқ. Аммо шундай бўлса-да, сени гумдон этмоқ керак...» Ҳаммаси равшан, ортиқча гапнинг ҳожати йўқ...

Азиз устозимнинг хийла вақт қувғинга учраб, хўрланган, фақат сўнгги йиллари қаддини ростлаб олган оиласи даврасида ўтирибман. Роҳила опа ўзини тетик тутса-да, жуссасида, ранги-рўйида узоқ йиллар тортган моддий-маънавий азоблар чуқур из қолдиргани яққол кўриниб турибди. Фақат фарзандлари унинг дардига дармон бўлди. Улар отасининг ўрнини босди. Минг азоб-уқубатларни гарданига олиб, жигаргўшаларини тарбия қилгани зое кетмади. Тўнғич қизи Аида Муҳамедовна Ҳасанова — Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети кадрлар бошқармасининг бош мутахассиси. Кўкраги орденларга тўла ўғли Марат Муҳамедович Ҳасанов — авиациямизнинг моҳир учувчиси, кичик қизи Нейла Ҳасанова иқтисодчи мутахассис, илмий ходим. Невералари турли илм-фан масканларида ишлашяпти, ўқишяпти.

Буларни кўриб кўнгли бироз таскин топади кишининг. Ҳар қалай фарзандлар оғир мусибатларга бардош бериб, Ватаннинг меҳрибон бағрида устозининг муносиб ворислари бўлиб камолотга етишибди.

— 1956 йил СССР Олий суди ҳарбий коллегиясидан «Марҳум М. Ф. Ҳасанов оқланди» деган расмий хат келгунга қадар ҳар куни эшик қоқилишини, дадамнинг остонада пайдо бўлишини интизор бўлиб кутдик,—деб ҳикоя қилади Аида Муҳамедовна. — Унгача дадамдан бирон хат, дарак бўлмади. У қачон, қаерда қатл этилгани, қабри қаердалигини билмаймиз. Ўша вақтларда ён қўшнимиз, СССР халқ рассоми Владимир Ефимович Кайдалов дадам билан бир камерага тушган экан. У кўп ўтмай қутилиб чиқиб, отам ҳақида гапирган эди: «Отангиз билан авахтада бир хонада ўтказган уч кеча-ю уч кундузни умрбод унутмайман. Аввало отангизнинг иродаси мени ҳайратга солди. Қамоқдаги маҳбуслар руҳи синиқ, дилхаста, айримлар йиғларди. Ҳасанов эса ҳаммамизнинг кўнглимизни кўтаришга уринарди. «Аллақандай даҳшатли янглишлик содир бўляпти, сабр қилайлик, партия адолатсизликка йўл қўймайди» — деб таскин берарди. Бетиним сўроқлардан қайтгач, буни қаранг, бирга ишлаган, ҳамдард, ҳамғоя, партия ва Ватанга содиқ кишилар гарданига асоссиз айблар юкланган қоғозларга қўл қўйишга мажбур этмоқчи бўлишяпти, деб ғазабланарди. У норозилик билдириб, очлик эълон қилди. Учинчи кун оқшом пайти «Ҳасанов, буюмларингни олиб чиқ» деб буйруқ қилишди. Шундан кейин унинг нима бўлганини билмайман».

Қўлимда яна ҳужжат. Раҳбар ташкилотлар номига бундан тўрт йил муқаддам ёзилган хат. Хатга республикамизнинг атоқли адиблари, журналистлари, партия ветеранлари — Муҳаммад Ҳасановнинг ҳамкасблари, бирга ишлаган тенгдошлари имзо чекишган: «Биз Ҳасановнинг қаламкаш сафдошлари, дўстлари — коммунистлар унинг номини абадийлаштиришни илтимос қиламиз, токи унинг сиймоси халққа сидқидилдан хизмат қилиш рамзи бўлиб қолсин. Маданиятимизнинг янги-янги авлодлари инқилобимиз сарчашмаларида жонбозлик қилиб, халқнинг иззат-ҳурматига сазовор бўлганларни билсинлар, ёдда сақласинлар».

Умид қиламизки, қайта қуриш замонида бу хат тақдири ҳам ижобий ҳал этилар.

Тўлқин РУСТАМОВ.

● Суратда: Муҳаммад Ҳасанов рафиқаси Роҳила Ҳасанова билан (1930 йил).

ЖОНАЖОН ВАТАН БЎЙЛАБ

● **БАРНАУЛ.**

Олтойда уддабурон иш юритувчиларни тарбияловчи қишлоқ мактаби иш бошлади. Мактаб ўлка агросаноат комитети кадрларини қайта тарбиялаш системасининг таркибий қисми бўлиб қолди. Психолог олимлар махсус синов ва суҳбатда танлаб олган колхоз ва совхозларнинг 26 бош мутахассиси мактабнинг дастлабки тингловчилари бўлдилар. Тингловчилар — хўжаликларнинг бўлажак раҳбарлари ишлаб чиқаришдан ажратилган ҳолда беш ой давомида иқтисод, маркетинг, социология, психология, эстетика ва ҳуқуқ масалаларини ўқиб-ўрганишади, мунозараларда, амалий ўйинларда иштирок этишади, илғор тажрибалар билан танишишади.

● **ТБИЛИСИ.**

Рустави металлургия заводидаги 200 минг сўмлик бекор туриб қолган машина-ускуналар яна ишлаб чиқаришга жорий этилди. Бунга корхонада ташкил этилган қайта қуришни қўллаб-қувватловчи отряднинг саъй-ҳаракатлари туфайли эришилди. Отряд янги ишлаб чиқариш муносабатлари учун кураш авангардида турган заводнинг серғайрат, ташкилотчилик қобилиятларини намоён этган 70 га яқин коммунист ва партиясизлардан тузилган. Отряд бошқа жамоат ташкилотлари вазифасини такрорламайди, корхона раҳбарларидан пайдо бўладиган муаммолар ҳал этилишини талаб қилиб ва шунга эришиб, уларнинг фаолиятини рағбатлантиради.

(ТАСС).

ШОИР ХОТИРАСИ

Александр Сергеевич Грибоедов ҳаётида гўзал Грузияда ўтказилган кунлар алоҳида ўринни тутади. У шу ерда қатор асарларини ёзиб тугатди. Оташин сатрлари билан шеърият мухлисларининг ҳурматига сазовор бўлди.

Тбилиси шаҳри, Ираклий майдони. Бу ерда бежирим уй қад ростлаб турибди. Улуғ рус шоири 1821—1823 йилда шу уйда яшаб, ижод этди. «Ақллилик балоси» машҳур комедиясининг дастлабки сатрлари ҳам шу жойда ёзилган. 1826 йилда А. С. Грибоедов яна Тбилисига келди ва ўша уйда икки ой яшади. Грузиялик шоир Александр Чавчавадзенинг қизи Нинага уйланди. 1828 йилнинг 9 сентябрида у Эронга жўнади.

Грузия шоир ижодида ўчмас из қолдирганлиги маълум. Қатор шеърларини бу ўлкага бағишлади. Шоир васиятига кўра, Тбилисидаги Мтацминда тепалигига дафн этилган.

Грузия халқи Грибоедов хотирасини чуқур ҳурмат билан ёдга олади. Кўчалар унинг номига қўйилган. Тбилисидаги драма театрига Грибоедов номи берилган. Грузия адабиёт музейи эса А. С. Грибоедов оиласига тегишли буюмларни эҳтиёткорлик билан сақламоқда. Шоир яшаган уйда эса ҳозир республика пионер ва ўқувчиларининг саройи жойлашган.

Суратда: А. С. Грибоедовга Тбилисида ўрнатилган ёдгорлик.

Г. КИКВАДЗЕ фотоси (ТАСС).

• ГАЗЕТХОН МАКТУБЛАРИ

Бахтингиз учун курашинг, қизлар!

Ҳарбий хизматда йигитлик бурчини адо этаётган ёшлар ота-онаси, қариндош-уруғлари, дўст-ўртоқларидан мактуб олган кунлари байрамга айланади. Айниқса, сени кутишга ва сенга бир умр вафодор ёр бўлишга ваъда бериб, кузатиб қолган севгилинг мактуби кўнглингни яшнатиб юборади. Бирга хизмат қилаётган дўстимиз севгилиси билан қарийб бир ярим йил ана шундай интизорлик хатлари ёзишиб туришди. Кейин қиздан мактуб келди: «ота-онам зўри билан турмушга чиқяпман», деган сўзларини ўқиган йигит ўзини қўярга жой тополмади. Бу хат унинг ҳарбий машғулотларининг самарали ўтиши, ҳарбий билимларни эгаллашига салбий таъсир кўрсатди. Яшириб нима қиламиз, қўлида гул кўтариб йигитини ҳарбий хизматга кузатиб қолган қизларимиз орасидан қанча-қанчалари ўша йигитни хизматдан қайтишини кутмай турмушга чиқиб кетадилар. Кейин эса йиғлаб-сиқтаб юрадилар. Бахтсизликлари учун ота-оналарини айбдор қиладилар.

Биз, йигитларнинг уларга айтар сўзимиз шуки, ваъда бердингизми, сўзингизнинг устидан чиқинг. Ота-онага тушунтирмоқ лозим. Қайси ота ёки она қизим бахтсиз бўлсин, дейди. Ҳамма гап қизларнинг ўзида. Иродасиз, ҳавойи қизларгина ваъдасига вафо қилмайди. Бахти учун курашмайди.

Севгилиси билан хайрхўшлашиб ҳарбий хизматга кетган йигит борки, қиз висолига ташна, қишлоғи, уйи, ота-онаси хумори билан яшайди. Бахтингиз учун курашинг, қизлар!

Б. САФАРОВ, Т. ОДИЛОВ, Р. МАВЛОНОВ, Р. ТОЖИБОЕВ,
оддий солдатлар.

Ўгай эмасмиз-ку!

Тошкентдаги 102-махсус мактаб-интернатда асосан заиф эшитувчи ва кар-соқов болалар билим олишади. 1967 йил бу ерда ўзбек тилида ўқитиш бўлими очилди. Бироқ ҳали ҳам интернатда миллий тилда ўқитиш тўла ҳал қилинмаган.

Жойларда агитация-пропаганда ишлари олиб борилмаслиги оқибатида мактаб-интернатга келаётган болаларнинг аксарияти 12, 13 ҳатто 14 ёшлилар бўлиб, уларни ноилож 1-синфга қабул қиламиз. Махсус мактаб-интернат 1987 йилгача ягона эди. Шунинг учун ҳам икки-уч йиллаб боласини жойлаштира олмай, сарсон-саргардон бўлаётган ота-оналар, ёши мактаб ёшидан ўтиб кетаётган ўқувчилар кўп.

Мактаб-интернатимиз да 360 ўринга 600 ўқувчи таълим олиб, тарбияланяпти. Бироқ шунга яраша моддий-техника базамиз етарли эмас. Машғулотлар учун махсус кўргазмали қуроллар, материаллар етишмайди. Шунингдек, болалар учун машғулотларда керак бўладиган стационар ҳамда шахсий аппаратлар билан тегишли ташкилотлар бизни ўз вақтида таъминламайди.

Тўғри, шаҳримизда заиф эшитувчи ва кар-соқов болалар учун яна кечки мактаб мавжуд. Ўқишни давом эттирмоқчи бўлган ўзбек болалари бу ерда ўз тилларида билим ололмай қийналяптилар. Шаҳарда-ку бир нави, аммо областларда аҳвол жуда ёмон.

Республикамизда «Кар-соқовлар жамияти» қошида иккита ўқув комбинати бўлиб, шу ерда ўқувчиларимиз лаёқатига кўра мутахассисликка ўргатилади. Бу жараён узоқ давом этмайди, чунки уч, олти ойдан кейин ўқувчиларнинг меҳнат фаолияти бошланади. Қисқа вақт ичида яна болалар касб маҳорати сирларини тушунолмай қийналишади.

Яна бир муҳим муаммо шундаки, махсус мактаб-интернат ўқитувчилари учун ўзбек тилидаги ўқув қўлланмалари, дарсликлар етишмайди. Ахир биз республика Халқ таълими министрлигига ўгай эмасмиз-ку?

М. ХОЛМУҲАМЕДОВА, У. ФАЙЗИЕВА,
мактаб-интернат ўқитувчилари.

• ҚИТЪАЛАР ВА ОКЕАНЛАР ОША...

● **1988 йил декабрь.** Жаҳон тақдирига нажот излаган икки буюк давлат раҳбарларининг олий даражадаги учрашувига барча тинчликсевар мамлакатларнинг эл-элатлари қатори американликлар ҳам қалбларига энг яхши орзу-умидларни пайванд қилиб, катта ҳозирлик кўрганликлари оммавий ахборот воситалари хабарларидан сизларга яхши маълум. Учрашув олдидан Американинг вақтли матбуот нашрлари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Михаил Сергеевич Горбачевнинг ҳаёт ва фаолиятига оид кўплаб сиёсий мақолалар, фотолавҳалар бериб боришди.

Суратда: М. С. Горбачевнинг ҳаёт йўлига бағишланган «Таймс» журнали махсус сони муқоваси.

Расул РАҲМОНОВ

АМЕРИКАДА ЎЗБЕК ОВОЗИ

Ёш Джордж боғдаги олчани кесиб ташлайди, бемаъни ишни ким қилганлигидан хабар топган отасининг ниҳоятда жаҳли чиққанини кўрган ўғил дейди: «Мен ёлғон гапирмайман, ота, биласиз, мен ёлғон гапирмайман. Дарахтни болта билан мен чопиб ташладим». Шунда кўнгилларни тўлқинлантириб, беихтиёр кўзга ёш чиқарадиган воқеа юз беради. «Бу ёққа кел, ўғлим, — деб хитоб қилади ҳаяжонини босолмай ота, — бу ёққа кел, қўлингни ташла, мен хурсандман, Джордж, сен менинг дарахтимни қуритган бўлсанг ҳам, эвазига минг карра қимматлироқ нарсани ҳадя қилдинг, баракалла! Ўғлимнинг қўрқоқлик қилмай ботирларча қилган ҳаракати кумуш гулли, тоза олтин мевали минглаб дарахтдан қиммат туради».

Унинг рўпарасида АҚШнинг бошқа давлат арбоби, президент бўлган Авраам Линкольн ёдгорлик мақбараси. Американинг буюк граждани, деб тушунтирди мезбонимиз. Қулларни озод қилиш тарафдори бўлган. Қулдорчилик тарафдорлари ёллаган жосус бевақт отиб ўлдирган уни. Халқ ҳамон ардоқлайди. Давлат арбоблари ҳақида гап кетаркан, ҳамон деганини ҳеч эшитмайсиз. Мақбараси улкан санъат саройига ўхшатиб қурилган. Уч томоннинг деворлари ташқарисидан нақшли устунлар билан ўралган. Вашингтон ёдгорлик-минорасига юзма-юз турган томони очиқ айвонга ўхшайди. Айвоннинг тўрида баландда — икки ёни тиргакли курсида Авраам Линкольн ўтирипти. У худди, ораси бир чақиримча келадиган рўпарасидаги Вашингтон ёдгорлигини кўриб, бироз ўйланиб қолгандек. Икки томон деворда унинг ибратли гапларидан парчалар.

— Бу мақбарада Авраам Линкольн — худди Ватан юрагида иттифоқлик хотирасини ёдлаб қолгандек. Муқаддас ибодатхона бу.

Кўчалардаги бинолар пештоқида кўргазмали даъват деярли кўринмайди, фақат шу мақбарадан чиқиб бироз юрилгач, шундай лавҳа бор: «Америка билан фахрлан».

Дам олиш ва истироҳат боғларига ўхшатиб, обод қилиб қўйилган хиёбонларни оралаб кетган кўчадан бироз юрилса, олча дарахтлари саф тортган сайргоҳга чиқилади. Унинг этагида президент Джеферсон IV нинг оқ мармардан қилинган мақбараси, ёнма-ён пул ишлаб чиқарадиган ишхона, у ёғида турли идораларнинг бинолари, министрликлар, энг каттаси қишлоқ хўжалиги департаменти экан. Бир-бирига ўхшамайдиган ўзига хос иморатлар. Мустақиллик, деб аталган кўчада Шарқ санъати музейини, ҳозирги замон санъат музейини, бир неча гектар ерни эгаллаган, ойнавандли космонавтика музейини кўрдик. Союз-Аполлон ракетаси дейсизми, ойга қўнган учқичми, ҳамма-ҳаммаси табиий ҳолда берилган. Космонавтларнинг ҳайкаллари ҳам ўзларидан нусха олинган. Шундай музейнинг ичкарисида, истаган ёдгорлигингизни, уларнинг расми солинган бош кийим дейсизми, кўйлак дейсизми, таъриф-тавсифи ёзилган китобни хоҳлайсизми, сотиб олаверасиз.

Қушдан андоза олиб ясалган биринчи учқичдан ҳозирги ракеталаргача бўлган давр ҳақида ҳикоя қилувчи рангли, оҳангрободек тортиб турувчи кинолента узлуксиз айланади. Ҳар бир ёдгорлик ёнида, уни тушунтирувчи ёзувдан ташқари, уни тайёрлаган, бошқарган кишилар ҳақидаги ҳужжатли фильмлар телевизор экранларида кўрсатиб туриладди. Ой сайёраси ҳақида ҳикоя қилувчи ҳужжатли фильмдан парчаларни жуда ҳайратланиб томоша қилдик. Тенги йўқ манзара жасоратга тўла ҳаракат, Ер сайёрамизнинг Ойдан туриб олинган расмини кўрсангиз нақадар гўзал, бой, кўзлар қувонади, диллар фахрга тўлади, унинг шу маҳалгача биз кўрган суратларда акс этмаган юзи бор. «Америка овози» радиостанцияси, чапда Капитолиянинг доим телевизорда «Оқ уй» билан бирга кўрсатиладиган гумбазли кошонаси, космонавтика музейи олдидаги кенг боғ-хиёбон ортида конгресс кутубхонаси, дунёда энг йирик тасвирий санъат музейи томошасидан кейин Пенсельвания ҳамда Конституция кўча-авенюларидан ўтдик. Бу кўчаларнинг икки қанотида асосан давлат идоралари. Давлат архиви ёнидан ўтар эканмиз, инкор эмас, эътироф этиб, бу ерда Америка биринчи Конституциясининг асл нусхаси сақланишини, уни зиёратчиларга кўрсатилишини айтди, мезбонимиз. «Оқ уй»га етмасдан машинадан тушдик. Уни шошмасдан кўриш, рўпарасидаги майдонда Чарльз Хайдер сингари ҳамон ўтирган кишилар билан суҳбатлашиш хоҳиши бор эди.

— Худди кечагидек эсимда, — рус тилида ҳикоя қилди «Оқ уй» ёнида турган американлик, — жаноб Горбачев тушган СССР ва АҚШ байроқчалари ўрнатилган автомашина «Оқ уй»нинг ҳов анови дарвозасидан ўтиб, рўпарадаги дипломатик эшик ёнида тўхтади. Биз ўзимизча бу ерга келган американликлар Совет раҳбарини кўриш иштиёқида эдик. Аллақачон газета ва журналларда босилган суратлари, телевиденияда берилган кўрсатувлар орқали таниш бўлиб қолган, ёқимли қиёфа кўз ўнгимизда гавдаланди. М. С. Горбачев ва «Оқ уй»га кираверишда унга пешвоз чиққан Президент Р. Рейган Қизил меҳмонхонага кўтарилиб, Шарқий залга кириб кетишди. Кўпчилигимизнинг ниятимиз уларнинг тинчликни сақлаш йўлида умумий тил топишлари эди. Ўша, 1987 йилнинг 8 декабрь куниёқ икки буюк давлат раҳбарларининг қисқа нутқлари газеталарнинг биринчи саҳифаларида йирик ҳарфлар билан, кўзга кўринарли жойларда чиқди. Мана, мен уларни қирқиб олиб қўйганман. Қисқа бўлса ҳам учрашув Шартномасининг мағзи шу ерда айтилган. Шу куни ҳаммамизнинг ягона уйимиз — Ер шари шодликка тўлди.

«Оқ уй»га боқаман. Пастаккина темир панжара билан ўралган дарахтзор, гуллар, майсалар билан қопланган майдон ўртасида фаввора, унинг орқасида, расмлардан таниш икки устунли «Оқ уй» кўзга ташланади.

— Айтинг-чи, Чарльз Хайдер қаерда ўтирган эди?

Американлик олим Чарльз Хайдер 1987 йилда ядро қуролини кўпайтиришга, урушларга қарши узоқ вақт очлик эълон қилганда шу майдонда ўтирганини эшитгансиз.

— Ҳу, дарахт турипти-ку, ўша ерда! — кўрсатди бир қизча, бироз топталиб босилган ерга ишора қилиб.

Мана шу Лафайет — паркдаги тахта супадан 1987 йилнинг май ойида кетган доктор Чарльз Хайдер ҳурматли олим, АҚШ аэронавтика ва коинотни тадқиқ этиш миллий бошқармасининг ҳамда атроф-муҳитни илмий текшириш марказининг собиқ ходими бўлган.

— Ҳозир нима иш қилади?

— Оддий турмуш кечириб юрибди.

У ўз мақсади учун, тинчлик ва адолат учун очлик эълон қилиш, ўзини-ўзи қурбон қилиш йўли билан курашган бўлса, эндиликда фаол ҳаракат йўли билан курашаётган экан. Олим икки буюк мамлакат ўртасида тузилган шартномаларни қўллаб-қувватлаб, унинг ижодий, тарихий қадамлигини кенг тушунтириш ишида қатнашаётганини айтишди.

— Ёдингизда бўлса, жаноб Горбачев «Оқ уй»даги нутқида, биз азим тинчлик дарахти бўлиб ўса оладиган мана шу ниҳолни экаётганимиздан фахрлансак арзийди, деган эди. Ана шу ниҳолни фақат сиз — совет кишилари эмас, биз ҳам парваришлашимиз керак, оловлардан, бўронлардан асрашимиз керак. Кўряпсизми имзоларни, тинчликсеварлар сафи тобора кенгайиб бормоқда.

— Совқотмайсизми?

— Тинчлик зиёси бизни иситиб туради, дадил йўлимизни ёритади!

Вашингтонда баланд столбалар кўринмайди, кўчаларнинг бўйи уч-тўрт метр келадиган бежамли устунлар учидаги оқ қандиллар ёритар экан. Шаҳарнинг ўнг томонига йўл оламиз. Потомок дарёсининг кўпригидан кўриниб турган тепаликда мангу олов алангаси шуълаланади. «Миллий қабристон», деб тушунтирди мезбонимиз, ўша томонни кўрсатиб.

Жуда катта майдон мангу уйқуга кетганлар макони. Ака-ука Кеннедилар ҳам ўша ерга қўйилган. Бағри кенг дарахтзорлар оралаб ўтган йўл орқали бориб, қабристоннинг баланд, қорага бўялган панжара дарвозаси ёнида тўхтаймиз. Турли томонга, ёдгорликлар, қабр тошлари оралаб кетган йўлаклардан ўтиб, баландликка юрамиз. Чап томонда, оқ тошдан қилинган, рақамлар битилган юзлаб бир хилдаги ёдгорликлар, худди ҳаётдаги эгалари сингари саф-саф турибди. Булар Гражданлар урушида, Кореяда, Вьетнамда ва бошқа жангоҳларда ҳалок бўлган американликларнинг қабри. Вафот этган хотинлари ҳам ёнларига қўйилган, номаълум солдат қабри ҳам шу ерда. Ундан тепаликнинг энг юқорисига чиқамиз.

Шундайгина бир сайҳон ер. Тегирмон тошини эслатувчи думалоқ, қизғиш яхлит тошнинг ўртасидаги тешикда (ҳали узоқдан кўрганимиз) мангу олов ёниб турибди. Унинг этагида бўйи бир метр, эни олтмиш сантиметрча келадиган мармар тош ер бағирлаб ётибди. Устида ёзув: «Джон Кеннеди — 1917—1963». Икки ёнида ундан кичикроқ яна иккита қора мармар тош. Бири ўғлига, иккинчиси қизига қўйилган ёдгорлик тоши экан. Камтарона, текис тошлар. Ёнма-ён Роберт Кеннедининг қабри. Атроф кафтдагидек кўринади. Бир чақиримча нарида, қабристон этаги томонда баҳайбат бир иморат кўзга ташланади. Ҳамманинг унга қараб қолганини сезган американлик, сукунатни бузиб деди: «Пентагон». Джон Кеннеди қабри ёнида жуда баҳайбат чинор осмон ўпиб турибди. Унга боқиб рамзий маъно ҳис этдим.

Кечқурун «Кеннеди маркази»да Сиёсий сатира ашула ва рақс гуруҳининг концертини кўрдик. Мўъжазгина саҳна. У ерда электроника мавжуд. Қўшиқнинг мазмунига қараб, саҳна орқасини рангли йирик фотопарда қоплайди. Группа уч негр, бир оқ танли аёл, уч оқ танли эркак артистдан иборат. Қўшиқ қисқа-қисқа интермедия ижроси билан бетанаффус уланиб кетаверади. Улар орасида Президент Р. Рейганнинг баъзи томонлари устидан заҳарханда ҳам бўлди. Мажлис даврасини қатнашчиларини кўпайтириш керак бўлса, ора-орага қўғирчоқ артистларни ўтказиб тўлдиришар экан.

Концертдан чиқиб ўша ердаги фотосуратларни томоша қилиб, баъзи американликлар билан суҳбат қурдик. Икки буюк мамлакат раҳбарларининг учрашуви, унинг самараси муносабатларимизга қанчалик ишонч бахш этгани сезилиб турарди.

Яхшининг шарофати деганларидек, мезбонларимизда кўтаринки бир руҳ, халқимизнинг шону шуҳратини орттирган буюк тарихий қадам таъсиридан мамнуният ҳис этдик. Юртимиздаку бунга амин бўлгандим, Америкада ҳам кишилар қандайдир кўз илғамас қалб, ақлидрок риштаси билан дунё тақдирига, жамият ҳаётига, мамлакат қисматига пайванд умр кечираётганликларини дарров пайқадик. Ҳа, сиёсат деб аталган маҳобатли тушунча даврасидан четдаги кишини топиш қийин, Америкада ҳам.

Ядро қуролининг икки туркум ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Совет — Америка Шартномасини имзолашга бағишланган тантанали маросим бошланганлигидан дарак берган фанфараларнинг даъваткор овозлари, дўмбира садолари қулоғимиз тагидан кетгани йўқ ҳали, дейишди.

Концертдан кейин кечки овқатга ресторанга таклиф этишди. Бу ерга «Френдшип форс» ташкилотининг фаолларидан икки-уч киши суҳбатга келишибди. Улар билан у ёқдан-бу ёқдан гаплашиб ўтириб, маошларини сўрадик. Барбара исмли аёл, рус тилида жавоб берди:

— Аввало, ўзларини ҳурмат қиладиган американликлар ҳақиқатни гапирадилар. Ҳамма нарсани очиқ, ҳалол, холис айтадилар. Мен Сизга ўзимни таништирсам, таржимонлик қиламан. Ўртача ойлигим минг доллар. Лекин доим пулсизман. Сабаби, 300—350 доллар квартира ҳақига кетади. Университетда ўқиганимда, ўқиш пулини вақтида топиб, ҳисоб-китоб қилолмаганман, ўқиш ҳақини узишим керак. Унга тўлайман. Страхование бор. Хуллас, қўлимда битта кўйлакка етар-етмас маблағ қолади.

— Оилангиз борми?

— Йўқ. Бизда кейинги вақтда оила қуришга унча интилиш ҳам йўқ. Ортиқча ташвишдай кўринади. Лекин менинг ўзим оила тарафдориман...

Меҳмонхонага пиёда юриб келдик. Чорраҳаларда, туни билан савдо қиладиган кичик-кичик озиқ-овқат, мева, турли шарбат, сигарета... дўконлари. Тагидан иссиқ сувми, парми ўтган, қуруқ тротуарлар устида, қалин кийим, адёлларга ўралиб олган уйсизлар, ўз иши билан қаергадир шошиб бораётган бежирим кийинган кишилар...

Меҳмонхонага кириб, энди телевизорни бураб, дам олишга отланган эдим, Абдулла Чиғатой рафиқаси Гулсарахоним билан келиб қолди. Эркин Воҳидов жойлашган хонада суҳбат қурдик.

«Америка овози» радиоси ҳақида билганларимни эсладим.

«Америка овози» Совет Иттифоқига саккиз тилда ўттиз соатдан кўпроқ эшиттириш беради. Кейинги вақтда улар ҳам бизнинг мамлакатимиздаги қайта қуришни тан олишга мажбур бўлмоқдалар. Америка Қўшма Штатлари ҳукуматининг ҳаётини, қарашини, мақсадини акс эттирувчи эшиттиришларда Совет Иттифоқи ҳақиқий ва асл демократияга қарши бир мамлакат, деб такрорлашлар барҳам топмоқда. Қайта қуриш, янгиланиш шундай қилишга мажбур этмоқда. Совет Иттифоқининг тинчлик сиёсатини, унинг амалдаги гап эканлигини кўриб турибдилар. Атом ажалидан дунёни хароб қилиш кимга керак. Икки мамлакат раҳбарларининг қайта-қайта учрашиб, Совет ва Америка халқларини янада яқинлаштиришга йўл очганликларига, бинобарин, у ерда хизмат қилувчиларнинг фаолиятларига таъсир этгани табиий эди.

— Қисмат экан, — деб гап бошлади Абдулла ака, — мана шу ерларда кун ўтказяпмиз. Бир ўғил, икки қизимиз бор. Ўғлимиз йигирма икки ёшда. Туркияда, қайнонамиз ёнида, дорилфунунда ўқийди. У ерда ўқиш ҳақи Америкадагидан арзонроқ. Катта қизимиз коллежда, кичиги мактабда таҳсил кўрмоқда, ўн уч ёшда.

— Вашингтонда ўзбеклар кўпми?

— Уттиз хонадонча, тахминан 150 кишимиз. Тез-тез кўришиб турамиз, эркаклар алоҳида, хотин-қизлар алоҳида гап ейишади.

Гулсарахоним Ўзбекистонда яшаётган хотин-қизлар ҳаёти, ишлари, болаларнинг тарбияси, билим олиши билан қизиқди. Ўзининг Туркияда туғилгани, Абдулла Чиғатойга турмушга чиққач, эр қаерда бўлса, хотин ҳам шу ерда, деб бу ёқларга келиб қолгани, озиқ-овқатдан бўлак ҳамма буюмлар билан савдо қилувчи магазинда сотувчига ёрдамчи бўлиб ишлаши, кўпроқ болалар тарбияси билан шуғулланиши ҳақида гапириб берди...

(Охири. Боши газетанинг ўтган сонида).

АЛИШЕР НАВОИЙГА БАҒИШЛАНДИ

● **Ўзбек адабиётининг классиги Алишер Навоий ўз асарларида ер юзидаги барча кишилар аҳил бўлиб яшашини, низолар, келишмовчиликлар яхшилик келтирмаслигини тараннум этган, одамларнинг аҳил бўлиб яшашидан кўра катта бахт бўлиши мумкин эмас, деб ёзган эди. Мутафаккир қаламига мансуб эзгу орзуларга тўла шеърий мисралар буюк сўз устаси туғилган куннинг 548 йиллигига бағишланиб, республикамизнинг турли гўшаларида ўтказилган адабий учрашувларда бир неча бор янгради.**

9 февраль куни Тошкентда, буюк шоир ва мутафаккир ҳайкали олдида шаҳар жамоатчилиги, ижодий зиёлилар, ёшлар ва студентларнинг вакиллари тўпландилар. Бу ерда Навоийнинг ўлмас мисралари, Ўзбекистоннинг бугунги шоирлари ёзган шеърлар янгради.

Буюк инсонпарварнинг замон ва макон чегараларидан ҳатлаб ўтган ижодий мероси ҳақида гапирган адиблар, шоирлар, олимлар, адабиётшунослар Навоий асарлари неча асрлар ўтган бўлса ҳам одамларни гўзалликка, бунёдкорликка, ёруғ келажакка чорлаётганини таъкидладилар. Шоир ўз асарларида доимо одоб ва ахлоқ, севги ва дўстлик масалаларини кўтариб чиққанлиги, яхшилик ва адолат туйғуларини қарор топтирганлиги, унинг асарлари интернационал характерга эга эканлиги айтилди. Йиғилганлар ўзбек тилини чуқур ўрганиш, миллий маданиятни янада ривожлантириш зарурлигига эътиборни қаратдилар.

Навоийхонлар шоир ҳайкали пойига гуллар қўйишди.

(ЎзТАГ).

• Спорт

ТОҒ-ЧАНҒИ:

Дастлабки натижалар

Тошкент яқинидаги Чимён тоғи бағрида жойлашган спорт комплексида халқаро мусобақа бошланди. Мусобақа байроғини кўтариш бир неча йиллардан бери анъанавий равишда ўтказилиб келинаётган халқаро баҳснинг доимий иштирокчиларидан Людмила Кедрина билан Владимир Фаломеевга насиб этди. Ўзига хос тантанали маросим Чимёнда ўтказилиб, мусобақалар Белдорсой қияликларида бошланди.

Стартга чиқишни аёллар бошлаб беришди. Улар супергигант бўйича 2400 метрли қиялик-трассада ўзаро маҳорат кўрсатдилар. 26 нафар чанғичи аёл ана шу қийин йўлда 51 «дарвоза»га чап бериб ўтишлари лозим эди. Бунда ленинградлик Людмила Кедринанинг маҳорати устун келди. У марраgача 1 минут 43,10 секунд вақт сарфлади. Руминиялик Михаэла Фера кўрсатган натижа 1 минут 45,39 секунд бўлиб, фахрли иккинчи ўринни эгаллади. Учинчи совринли ўрин СССР терма командасининг аъзоси Ольга Логиноваga (1 минут 46,05 секунд) насиб этди. Республикамиз чанғичилари учун Белдорсой қияликлари синашта бўлса-да, маҳорат бобида улар ўзига хос тажриба мактабидан ўтдилар. Чунончи, ўзбекистонлик биринчи спорт мастери Анорқул Ғойипов бошчилик қилаётган чанғичиларимиздан Элмира Ўринбоева 21-ўрин билан қаноатланди.

Чанғичи йигитлар ўртасидаги баҳслар айниқса муросасиз бўлди. Бу гал супергигантда 55 киши қатнашди. Совринли ўринлар асосан совет спортчиларига насиб этди. В. Фаломеев, В. Андреев, А. Киреченколар ғолиблик супасига кўтарилишди. Бугун эркаклар ўртасида слалом-гигант бўйича мусобақалар ўтказилади.

А. АЛИМОВ.

ЎРТА ОСИЁ ВА ҚОЗОҒИСТОН МУСУЛМОНЛАРИНИНГ ДИНИЯ БОШҚАРМАСИДА

Илгари хабар қилинганидек, Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармаси ҳайъатининг мажлисида бошқарманинг собиқ раиси муфтий Шамсуддинхон ибн Зиёвуддинхон ибн Эшон Бобохоннинг ўз вазифасидан озод қилиш тўғрисидаги илтимоси қондирилган эди. ЎзТАГ мухбири бошқарма раисининг ўринбосари қози Абдулғани Абдулла билан учрашди.

— Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонларининг 1982 йилда бўлиб ўтган қурултойидан буён диния бошқармаси ўз ишида бирмунча муваффақиятларга эришди, — деди қози Абдулғани. — Янги мачитлар очилди, ишлаб турган мачитлар таъмирланди. СССРдаги мусулмонларнинг бошқа диния бошқармалари билан биргаликда Қуръони шариф ва диний мазмундаги бошқа китоблар нашр этилди. «Совет Шарқи мусулмонлари» журнали редакциясининг янги биноси қурилди. Бухородаги «Мир-Араб» мадрасасининг ҳамда Тошкентдаги ислом институтининг таълим ва моддий базаси мустаҳкамланди.

Регионимиз мусулмонларининг халқаро алоқалари кучайди. Чет эллардаги мўътабар ислом уюшмалари ва марказлари билан алоқа ўрнатилиб, ривожлантирилмоқда. Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармасининг вакиллари бир қанча муҳим халқаро диний анжуманлар ишида қатнашдилар ва тинчлик ўрнатиш жараёнларига ўз ҳиссаларини қўшдилар.

— Афсуски, — деди сўзини давом эттириб қози Абдулғани, — кейинги вақтларда бошқармамиз раиси Шамсуддинхон ибн Зиёвуддинхон ибн Эшон Бобохон ўзининг диний билимларини такомиллаштириш устида кам ишлади. Диндорлар билан етарли мулоқотда бўлмади, тоат-ибодат қилишда, диний маросимлар ва урф-одатларни бажаришда ўзига муносиб ўрин ололмади. Унинг ислом одоб-ахлоқига риоя этмаётганлиги, шариат талабларига бўйсунмаётганлиги хусусида унинг шаънига бир неча бор таъналар айтилди. Диния бошқармаси бошлиғининг қатъиятсизлиги, айниқса ҳозир, бутун совет халқи бошлаган улкан қайта қуриш шароитида диний турмушда бирон-бир ўзгаришлар қилишни истамаслиги мусулмонларнинг муайян норозилигига сабаб бўлди. Мана шуларнинг оқибатида муфти истеъфога чиқишга мажбур бўлганлиги табиийдир.

Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармасининг ҳайъати мусулмонларнинг қурултойигача диния бошқармасининг бошлиғи вазифасини Тошкент ислом институтининг ректори Муҳаммадсодиқ Мамаюсупов вақтинча ижро этиб туради, деган қарорга келди. У дин назариётчиси, 1952 йилда туғилган, «Мир-Араб» мадрасасини, Тошкент ислом институтини, Ливия ислом университетини битирган.

— Сўнгги воқеалар демократия ва ошкоралик ижтимоий турмушнинг ҳамма соҳаларига сингиб бораётганини, виждон эркинлиги принципларига риоя этилишига, диний ташкилотларнинг бемалол иш кўришини таъминлашга самарали таъсир ўтказаётганини яна бир бор тасдиқламоқда, — деб таъкидлади қози Абдулғани.

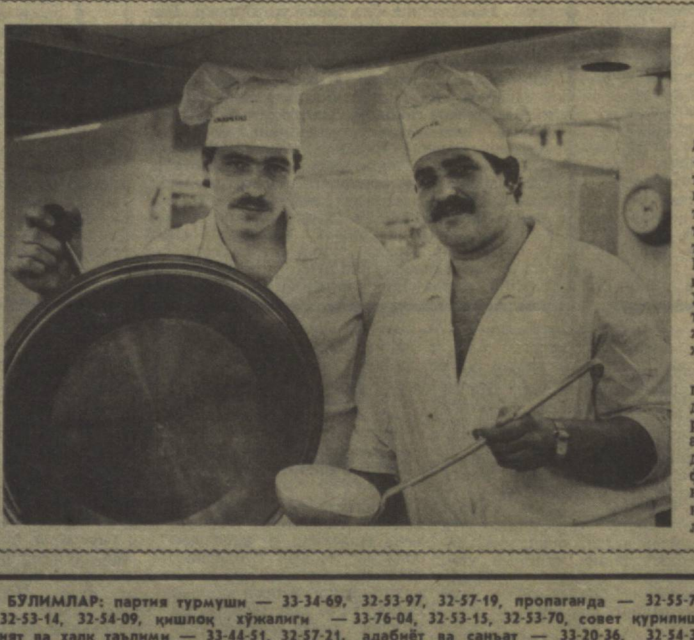

• ФОТОАХБОРОТ

Болтиқдаги «Самарқанд»

● **ЛЕНИНГРАД.** Болтиқ денгизи пароходчилигида «Самарқанд» номли янги юк ташиш кемаси рўйхатдан ўтказилди. «ЛО-РО» кемаси типида яратилган бу денгиз транспорти ҳаракат учун ҳар томонлама қулайдир. Кема Германия Демократик Республикасида барпо этилди. У бир неча ой мобайнида тўхтовсиз сузиш учун мўлжалланган. Унинг техник жиҳозлари замонавийдир.

«Самарқанд» кемаси денгизчиларининг меҳнат ва дам олиши учун барча шароитлар яратилганлигини алоҳида таъкидлаш ўринлидир. Ҳаттоки, кино ва видеофильм томоша қилиш имконияти ҳам мавжуд. Кеманинг турли хоналарида жойлашган еттита телевизор орқали видеофильмлар намойиш этилади.

«Самарқанд» кемаси дастлабки рейсларини Кубада, Лотин Америкаси мамлакатларида ўтказади. Бу ерга Совет Иттифоқида тайёрланган маҳсулотлар келтирилади. Апрель ойида эса кема қадрдон Нева қирғоғидаги шаҳарга қайтиб келади.

Суратларда: 1. «Самарқанд» кемасига юк ортиш пайти. 2. Кема ошпазлари А. Баранов ва П. Буфетов тайёрлаган таомлар мазалилиги билан денгизчиларни хушнуд этади.

М. БЛОХИН фотоси (ЎзТАГ).

Редактор У. УСМОНОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг
ЯДРО ФИЗИКАСИ ИНСТИТУТИ
«Атом ядроси ва элементар зарралар» (паст ва ўта паст қувватларда ядро реакциялари) ихтисослиги бўйича **етакчи илмий ходим** ВАКАНТ ВАЗИФАСИГА
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ
Конкурс муддати 14 февралгача.
Ҳужжатлар қуйидаги адресга жўнатилсин: 702132, Тошкент шаҳри, Улуғбек посёлкаси.

●

Ташкилотлар ва корхоналарнинг раҳбарлари диққатига!
«Промстройиндустрия» бирлашмасининг
«ТАШГОРСТРОЙ»
территориал қурилиш бирлашмаси чекланмаган миқдорда гипсдан ясалган тўсиқларни сотиш учун
БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ
Адрес: 700100, Тошкент шаҳри, ИТР-7 кўчаси, «Промстройиндустрия» ишлаб чиқариш бирлашмаси.

ТАШКИЛОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!
Ўзбекистон ССР Сув хўжалик қурилиши давлат комитетининг
«ВОДСТРОЙКОНСТРУКЦИЯ РЕСПУБЛИКА САНОАТ БИРЛАШМАСИ
ТУГАТИЛДИ
Даъволар 6 мартгача қуйидаги адресда қабул қилинади: 700043, Тошкент шаҳри, К. Ерматов кўчаси, 14-уй, РПО «ВОДСТРОЙКОНСТРУКЦИЯ».

Агроинформ автоматлаштирилган бошқариш системаси махсус конструкторлик бюросининг
ЎЗБЕКИСТОН БЎЛИМИ ТУГАТИЛДИ.
Даъволар 3 мартгача қуйидаги адресда қабул қилинади: 700043, Тошкент шаҳри, Халқлар дўстлиги проспекти, 8-уй. Телефонлар: 45-29-51, 45-12-58.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 11/II да Зебуннисо (19.00), 12/II да Алоиддиннинг сеҳрли чироғи (12.00), Замонавий ва классик балет кечаси (19.00).

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 11/II да Ўғрини қароқчи урди, 12/II да Нажот истаб (12.00), Отелло (19.00).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗЫКАЛИ ТЕАТРИДА — 11/IIда Хотинимнинг эри, 12/II да Тошболта ошиқ.

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — «Денгиз ҳайвонлари» аттракционининг янги программаси (11/II да 16, 19.00 да; 12/II да 12, 15, 18.00 да).

Тошкент давлат маданият институти ректорати, партия ва касаба союз ташкилотлари техника воситалари, ахборот ва ҳозирги замон табиатшунослиги кафедрасининг ўқитувчиси Г. Н. Ниёзова онаси
Мунира Сайфуллаевна УБАЙДУЛЛАЕВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент қишлоқ хўжалик институти ректорати, партия ва жамоат ташкилотлари тупроқшунослик кафедрасининг доценти А. А. Примқулова отаси
Азиз ПРИМҚУЛОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Экономика институти коллективи илмий ходим С. В. Дипчакга отаси
Борис Андреевич КУЛИШнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-14-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-15-20, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият [illegible] — 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, [illegible] 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, комму[illegible] 32-54-29, [illegible] 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32. Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.